

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

หลักการชี้แนะ ของสหประชาชาติว่าด้วย ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

ตามกรอบงานขององค์การสหประชาชาติ
ในการคุ้มครอง เคารพและเยียวยา

ตามกรอบงานขององค์การสหประชาชาติ
ในการคุ้มครอง เคารพและเยียวยา

ตามกรอบงานขององค์การสหประชาชาติ
ในการคุ้มครอง เคารพและเยียวยา

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

พิชัยศักดิ์ หรยางกูร.	
หลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน.— พิมพ์ครั้งที่ 4.— กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2564.	
80 หน้า.	
1. สิทธิมนุษยชน. I. เจษฎา ไชยศุปต์ ผู้แต่งร่วม. II. อัญชลี ศุภสกุลชัย ผู้แต่งร่วม.	
III. ชื่อเรื่อง.	
323	
ISBN 978-616-8274-13-2	

ชื่อหนังสือ	หลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน : ตามกรอบงานขององค์การสหประชาชาติในการคุ้มครอง เคารพ และเยียวยา
ชื่อผู้แต่ง (คณะผู้จัดทำ)	ศาสตราจารย์พิชัยศักดิ์ หรยางกูร เจษฎา ไชยศุปต์ อัญชลี ศุภสกุลชัย
ปรับปรุงเนื้อหาครั้งที่ 4	กลุ่มงานสื่อสารองค์กร สำนักส่งเสริมการเคารพสิทธิมนุษยชน สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ครั้งที่พิมพ์	พิมพ์ครั้งที่ 4
ISBN	978-616-8274-13-2
จัดพิมพ์โดย	สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี) ชั้น 6 – 7 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210 โทรศัพท์ 02 141 3800 02 141 3900 โทรสาร 02 143 9564 Website : www.nhrc.or.th
โรงพิมพ์	บริษัท ออล อีส เวลส์ โปรดักชั่น จำกัด 59/171 หมู่บ้านปาริชาติ หมู่ที่ 1 ถนนคู้มเกล้า แขวงลำผักชี เขตหนองจอก กรุงเทพฯ 10530 โทร. 02 040 7707 09 1780 4824
ปีที่พิมพ์	สิงหาคม 2564
จำนวนพิมพ์	1,000 เล่ม

สารบัญ

คำนำ.....	4

ภาคที่ 1

ความเป็นมา.....	6

ภาคที่ 2

หลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ตามกรอบงานขององค์การสหประชาชาติ ในการคุ้มครอง เคารพและเยียวยา.....	15

ส่วนที่ 1

หน้าที่ของรัฐในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (<i>The State duty to protect human rights</i>)	
ก. หลักการพื้นฐาน.....	18
ข. หลักการในการดำเนินการ.....	21

ส่วนที่ 2

ความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการเคารพหลักสิทธิมนุษยชน (<i>The corporate responsibility to respect human rights</i>)	
ก. หลักการพื้นฐาน.....	34
ข. หลักการในการดำเนินการ.....	39

ส่วนที่ 3

การเข้าถึงการเยียวยา (<i>Access to remedy</i>)	
ก. หลักการพื้นฐาน.....	54
ข. หลักการในการดำเนินการ.....	56

คำนำ

ในช่วงปี ค.ศ. 2005 - 2011 เลขาธิการสหประชาชาติ Kofi Annan ได้แต่งตั้ง Prof. John Ruggie จากมหาวิทยาลัย Harvard เป็นผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติ เพื่อศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชนและธุรกิจข้ามชาติ หลังจากได้รับคำร้องเรียนเรื่องผลกระทบทางลบของธุรกิจข้ามชาติต่อสภาพแวดล้อมและประชากรรอบข้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การลงทุนของธุรกิจข้ามชาติของฝ่ายทุนจากต่างประเทศที่ได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติใต้ดิน ในขณะที่ประชากรผู้อาศัยอยู่รอบสถานประกอบการซึ่งน่าจะมีสิทธิที่จะเป็นเจ้าของทรัพยากรมากกว่ากลายเป็นผู้ได้รับผลกระทบ รายงานฉบับแรกเป็นรายงานที่เรียกกันว่า **Ruggie Report** เป็นผลของการทำงานใน 3 ปีแรก (ค.ศ. 2005 - 2007/2008) จากนั้น เลขาธิการสหประชาชาติ Kofi Annan ได้ขยายเวลาอีก 3 ปี (ค.ศ. 2008 - 2011) ให้ Prof. John Ruggie ทำงานเพิ่มเติมเพื่อจัดทำเป็นเอกสารกรอบงานสหประชาชาติ (UN Framework) เมื่อได้รับรายงานจาก Prof. John Ruggie แล้ว สหประชาชาติได้รับรองในการประชุมใหญ่สามัญของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ 17 และเผยแพร่เป็นเอกสารเลขที่ A/HRC/17/31 เมื่อวันที่ 21 มีนาคม ค.ศ. 2011 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเล็งเห็นความสำคัญของเอกสารฉบับนี้ และได้มอบหมายให้ **ศาสตราจารย์ พิชัยศักดิ์ หราชานุร** เป็นผู้แปลและเรียบเรียง โดยแปลเอกสาร เลขที่ A/HRC/17/31 ซึ่งเป็นรายงานของ Prof. John Ruggie ผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติ ในประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนและบริษัทข้ามชาติ และธุรกิจอื่น ๆ เอกสารฉบับภาษาไทย มี 2 ภาค

ภาคแรก คือ ความเป็นมาที่นำไปสู่การศึกษาเรื่องธุรกิจและสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ

ภาคที่สอง คือ กรอบงาน “**คัมภีร์ครอง เคารพ และเยียวยา**” ของสหประชาชาติ เนื้อหาในภาคที่ 2 ปรากฏเป็นภาคผนวกของเอกสารของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ เลขที่ A/HRC/17/31 ที่ใช้ชื่อว่า Guiding Principles on Implementing the UN Protect, Respect, Remedy Framework for Business and Human Rights อย่างไรก็ดี ในการจัดทำเอกสารฉบับภาษาไทย คณะผู้จัดทำเอกสารเห็นว่า เนื่องจากเนื้อหาส่วนที่ชื่อว่า หลักการชี้แนะในการนำกรอบงาน “**คัมภีร์ครอง เคารพ และเยียวยา**” ของสหประชาชาติไปใช้ให้ได้อย่างจริงจัง

เป็นเนื้อหาหลักที่ควรได้รับการเผยแพร่ เอกสารฉบับภาษาไทย จึงไม่ใช่คำว่า **ภาคผนวก** เพราะจะเป็นการสื่อสารว่า **ไม่ใช่เนื้อหาหลัก** และได้กำหนดให้เป็นเนื้อหา ภาคที่ 2 ซึ่งเป็นเนื้อหาหลักของเอกสาร การริเริ่มที่สำคัญที่สุดของงานชิ้นนี้ คือ การนำเสนอ คำว่า **Human Rights Due Diligence** ซึ่งคณะผู้จัดทำใช้ภาษาไทยว่า **“การเฝ้าระวังด้านสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง”** และหวังว่า วลีนี้จะได้รับการตอบสนองและเป็นที่ยอมรับในสังคมไทยต่อไป

ในปี ค.ศ. 2006 สหประชาชาติได้ยกสถานะขององค์กรด้านสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ จากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน เป็นคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน เทียบเท่ากับคณะมนตรีความมั่นคงและคณะมนตรีเศรษฐกิจสังคมของสหประชาชาติ ในเอกสารฉบับนี้จึงใช้ชื่อเรียก องค์กรด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ ต่างกัน ถ้าเป็นเหตุการณ์ก่อนปี ค.ศ. 2006 จะใช้คำว่า **“คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน”** แต่ถ้าเกิดขึ้นหลังปี ค.ศ. 2006 จะใช้ชื่อว่า **“คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน”** ทั้งนี้ เพื่อความกะทัดรัด ความสะดวกในการเผยแพร่และใช้ประโยชน์ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้จัดทำเอกสารใน 2 ลักษณะ คือ เอกสารที่ตีพิมพ์เป็นรูปเล่มและเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถค้นคว้าข้อมูลได้ทางเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ทาง www.nhrc.or.th เช่นเดียวกับต้นฉบับภาษาอังกฤษ

(ศาสตราจารย์อมรา พงศาพิชญ์)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ภาคที่ 1 ความเป็นมา

1

ประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับธุรกิจได้มีการปลูกฝังอย่างถาวรในวาระว่าด้วยนโยบายระดับโลก ตั้งแต่ทศวรรษ 1990 สะท้อนให้เห็นถึงการขยายตัวของภาคธุรกิจไปทั่วโลกอย่างมากในเวลานั้น ควบคู่ไปกับการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ บรรดาพัฒนาการเหล่านี้ได้ทำให้เกิดความตระหนักมากขึ้นถึงผลกระทบของธุรกิจที่มีต่อสิทธิมนุษยชน และพัฒนาการดังกล่าวทำให้สหประชาชาติหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากขึ้น

2

การริเริ่มที่มีฐานมาจากสหประชาชาติแต่แรกเริ่มประการหนึ่ง ก็คือเอกสารที่ใช้ชื่อว่า “บรรทัดฐานต่าง ๆ ของบริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่น” ซึ่งร่างขึ้นโดยหน่วยงานผู้เชี่ยวชาญระดับรองของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในสมัยนั้น โดยเนื้อหาหลักของงานชิ้นนี้มุ่งกำหนดให้องค์กรธุรกิจมีหน้าที่ในด้านสิทธิมนุษยชน ในระดับเดียวกับที่รัฐได้ยอมรับไว้ให้เป็นหน้าที่ของรัฐ ภายใต้สนธิสัญญาที่รัฐได้ให้สัตยาบัน คือ “มุ่งส่งเสริมให้เกิดการเคารพ ประกันการเคารพและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างมั่นคง”

3

ข้อเสนอนี้ได้ก่อให้เกิดการถกเถียงกันอย่างมากระหว่างประชาคมธุรกิจและกลุ่มผู้สนับสนุนสิทธิมนุษยชน โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลต่าง ๆ เพียงเล็กน้อย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติเองก็เอนเอียงไปในทางที่จะไม่ดำเนินการใด ๆ กับข้อเสนอแนะนั้น แต่ในค.ศ. 2005 เลขาธิการสหประชาชาติได้มอบหมายให้ผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติเริ่มกระบวนการใหม่ในประเด็นสิทธิมนุษยชน และบริษัทข้ามชาติกับองค์กรธุรกิจอื่น ๆ และได้มอบหมายให้ผู้แทนพิเศษฯ จัดทำรายงานขึ้นมา รายงานฉบับนี้เป็นรายงานฉบับสุดท้ายของผู้แทนพิเศษของเลขาธิการสหประชาชาติ

4

งานของผู้แทนพิเศษฯ ดำเนินไปเป็น 3 ระยะ สะท้อนถึงที่มาของงานมอบหมายที่ยังมีการโต้แย้งกันอยู่ ระยะแรกของงานมีกำหนดเวลาเพียงสองปี และงานส่วนนี้ส่วนใหญ่มุ่งที่จะค้นหามาตรฐานและวิธีปฏิบัติที่มีความชัดเจน ในปี ค.ศ. 2005 ผู้มีส่วนได้เสียในเครือข่ายของธุรกิจและสิทธิมนุษยชนยังมีองค์ความรู้ในเรื่องนี้น้อยมาก ดังนั้นผู้แทนพิเศษฯ จึงได้เริ่มโครงการที่มีขอบเขตค่อนข้างกว้าง โดยการวิจัยอย่างเป็นระบบมีเอกสารจำนวนหลายพันหน้าที่สามารถเข้าถึงได้ทางเว็บไซต์ ซึ่งมีอยู่ในฐานข้อมูลของเขา (<http://www.business-humanrights.org/SpecialRepPortal/Home>) แสดงรายละเอียดพื้นที่และรูปแบบของการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ได้มีการกล่าวหาว่าองค์กรธุรกิจต่าง ๆ ได้กระทำ ก่อให้เกิดมาตรฐานของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ และเกิดวิธีปฏิบัติต่าง ๆ ของรัฐและองค์กรธุรกิจ คำอธิบายในเรื่องสนธิสัญญาต่าง ๆ ขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยหน้าที่ของรัฐเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ผลที่ตามมาของข้อตกลงการค้าการลงทุนและกฎหมายของภาคธุรกิจกับการกำกับหลักทรัพย์ที่มีต้นนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนทั้งของรัฐและองค์กรธุรกิจ และเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยนี้ได้เผยแพร่ต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน โดยมีการปูพื้นฐานที่กว้างขึ้นและมีข้อเท็จจริงที่อ้างอิงได้ เพื่อให้มีการปรึกษาหารือกันต่อไปในเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน โดยได้นำเสนอไว้ในหลักการชี้แนะฯ ที่อยู่ในภาคผนวก (ภาคที่สอง) ของรายงานฉบับนี้

5

ในปี ค.ศ. 2007 คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนได้ขยายระยะเวลาในการทำงานของผู้แทนพิเศษฯ จากเดิม 2 ปี ออกไปอีกหนึ่งปี เพื่อเชิญชวนให้ผู้แทนพิเศษฯ จัดทำข้อเสนอแนะ จึงนับเป็นระยะที่สองของงานที่มอบหมายให้ผู้แทนพิเศษฯ ได้ตั้งข้อสังเกตว่ามีการริเริ่มหลายประการทั้งด้านมหาชนและด้านเอกชน ซึ่งได้กล่าวถึงธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนแต่ไม่มีการริเริ่มใดที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ต่อกลไกธุรกิจได้อย่างแท้จริง การริเริ่มเหล่านี้ยังปรากฏเป็นเรื่องเล็กน้อยและไม่เป็นระบบ เหตุผลประการหนึ่งก็คือ การขาดจุดศูนย์รวมที่มีอำนาจเพียงพอ ดังนั้น ในเดือนมิถุนายน ปี ค.ศ. 2008 ผู้แทนพิเศษฯ ได้มีข้อเสนอแนะเพียงประการเดียวคือให้คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนสนับสนุนกรอบงาน

ในการคุ้มครอง เคารพและเยียวยา ที่ผู้แทนพิเศษฯ ได้พัฒนาขึ้นจากการวิจัยและการปรึกษาหารือเป็นเวลา 3 ปี ในปี ค.ศ. 2008 คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนก็ได้ให้การสนับสนุนโดยมีมติเอกฉันท์ “เห็นชอบ” กรอบงาน ตามข้อมติ 8/7 (มติที่ 8 ในสมัยประชุมที่ 7) มีผลให้เกิดกลไกการประสานงานในเรื่องธุรกิจและสิทธิมนุษยชนที่ไม่เคยมีมาก่อน

---

6 กรอบงานดังกล่าวตั้งอยู่บนสามเสาหลัก

เสาหลักแรก คือ หน้าที่ของรัฐในการคุ้มครองประชาชนให้ปลอดภัยจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนที่กระทำโดยบุคคล รวมทั้งองค์กรธุรกิจ ทั้งนี้ โดยอาศัยนโยบายการควบคุมและการพิจารณาตัดสินคดีที่เหมาะสม

เสาหลักที่สอง คือ ความรับผิดชอบขององค์กรธุรกิจในการเคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชน ที่หมายความว่าองค์กรธุรกิจควรใช้ความระมัดระวังตามสมควรเพื่อหลีกเลี่ยงการละเมิดสิทธิของผู้อื่นและเพื่อใส่ใจในผลทางลบที่ตามมาที่องค์กรธุรกิจเข้าไปเกี่ยวข้อง

เสาหลักที่สาม คือ การที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนต้องเข้าถึงการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพได้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเยียวยาในทางศาลหรือไม่ใช่ศาล

เสาหลักแต่ละต้นเป็นส่วนประกอบอันมีสาระสำคัญในมาตรการต่าง ๆ เพื่อเยียวยาและป้องกันในระบบอันมีพลวัตและเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ในระบอบสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ รัฐมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน องค์กรธุรกิจมีความรับผิดชอบในการเคารพหลักสิทธิมนุษยชนเพราะสังคมคาดหวังว่า ภาคธุรกิจต้องมีความตระหนักในเรื่องนี้ รวมทั้งการเข้าถึงการเยียวยาด้วย เพราะแม้จะได้ใช้ความพยายามร่วมมือกันอย่างที่สุุดก็ยังไม่สามารถป้องกันการปฏิบัติไม่ชอบต่าง ๆ ได้

7

นอกเหนือจากคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแล้ว กรอบงานยังได้รับความเห็นชอบหรือใช้โดยรัฐบาล องค์กรธุรกิจ สมาคม องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรของกลุ่มแรงงาน สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและผู้ลงทุน กรอบงานนี้ได้สร้างขึ้นโดยสถาบันพหุภาคีต่าง ๆ เป็นต้นว่า องค์การระหว่างประเทศที่ทำงานอย่างมีมาตรฐานและองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) การริเริ่มขององค์การเหล่านั้นในขอบข่ายงานด้านธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน กระบวนวิธีพิเศษอื่น ๆ ขององค์การสหประชาชาติก็ได้กล่าวถึงกรอบงานนี้อย่างกว้างขวาง

8

นอกจากประโยชน์ของกรอบงาน การหารือกันของบรรดาผู้เกี่ยวข้องจำนวนมากอย่างครอบคลุม เพื่อร่วมกันพิจารณางานที่ได้รับมอบหมายนี้ ย่อมมีส่วนช่วยให้กรอบงานได้รับการยอมรับในทางบวกอย่างกว้างขวางโดยมีต้องสงสัย ก่อนเดือนมกราคม ค.ศ. 2011 ได้มีการประชุมหารือระหว่างประเทศ 47 ครั้ง ในทุกทวีป และผู้แทนพิเศษ กับคณะทำงานได้ไปเยี่ยมสถานประกอบการและผู้เกี่ยวข้องในท้องถิ่น มากกว่า 20 ประเทศ

9

ในข้อมติที่ 8/7 ของการประชุมเมื่อปี ค.ศ. 2008 มติที่ 8 ในการประชุมครั้งที่ 7 ที่ต้อนรับกรอบงาน “คุ้มครอง เคารพ และเยียวยา” คณะมนตรีฯ ได้ขยายภารกิจของผู้แทนพิเศษฯ ไปจนถึงเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2011 และได้ขอให้ผู้แทนพิเศษฯ จัดหาวิธีการที่จะนำกรอบงานที่มีอยู่ไปสู่การปฏิบัติ โดยจัดทำข้อเสนอแนะที่ชัดเจนและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติสำหรับใช้เป็นภารกิจของงานระยะที่ 3 ในระหว่างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในคราวสมัยประชุมคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 2010 บรรดาคณะผู้แทนต่าง ๆ ได้ตกลงกันว่า ข้อเสนอแนะควรจะปรากฏในรูปของหลักการชี้แนะเรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับธุรกิจ ซึ่งอยู่ในภาคผนวก (ภาคที่สอง) ของรายงานฉบับนี้

10

คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนได้ขอให้ผู้แทนพิเศษฯ ดำเนินการโดยอาศัยการวิจัยเป็นฐานและใช้วิธีการปรึกษาหารือ ซึ่งเป็นลักษณะงานที่ผู้แทนพิเศษฯ ได้ทำมาโดยตลอด ดังนั้นหลักการชี้แนะฯ จึงได้รับข้อมูลจากการหารืออย่างกว้างขวางกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งรวมทั้งรัฐบาล องค์กรธุรกิจ ภาคประชาสังคม ผู้เชี่ยวชาญ ด้านกฎหมาย และนโยบายที่หลักการชี้แนะฯ เชื่อมโยงถึง รวมทั้งสมาคม บุคคลและชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการดำเนินธุรกิจในส่วนต่าง ๆ ของโลก

11

หลักการชี้แนะฯ บางประการได้รับการทดลองปฏิบัติระหว่างดำเนินการในการนำหลักการหรือเกณฑ์ที่มีประสิทธิภาพของกลไกที่ไม่ใช่กลไกทางศาล ในการจัดการกับความเดือดร้อนที่เกี่ยวข้องกับองค์กร ธุรกิจและชุมชนที่องค์กรธุรกิจเข้าไปดำเนินการอยู่ในประเทศต่าง ๆ ได้มีการทดลองปฏิบัติใน 5 ภาคส่วนการใช้งานได้ของหลักการชี้แนะฯ ในเรื่องสิทธิมนุษยชน ในบทที่ว่าด้วยการเฝ้าระวังด้านสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง เป็นผลของการทดลองทำการภายในในองค์กรธุรกิจอีก 10 แห่ง และได้มีการหารือกับผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายธุรกิจจากกว่า 20 ประเทศ ประกอบด้วยผู้ชำนาญการกว่า 40 สาขาวิชา หลักการชี้แนะฯ ได้กล่าวถึงการที่รัฐบาลควรกำหนดมาตรการป้องกันมิให้องค์กรธุรกิจเข้าไปละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งมักเกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งบ่อยครั้ง โดยหลักการเหล่านี้เกิดจากการพูดคุยการประชุมเชิงปฏิบัติการกับเจ้าหน้าที่จากหลายส่วนงาน จากหลายประเทศ โดยอาศัยสถานการณ์หรือเหตุการณ์ ซึ่งเจ้าหน้าที่เหล่านั้นมีประสบการณ์จริงในทางปฏิบัติในการจัดการกับภาวะท้าทายเหล่านี้ กล่าวโดยย่อ หลักการชี้แนะฯ มีจุดมุ่งหมายไม่เพียงแต่เป็นคำแนะนำที่เป็นไปได้ แต่ยังเป็นคำแนะนำที่ได้นำไปใช้แล้วและเกิดผลสัมฤทธิ์

12

ยิ่งไปกว่านั้น เนื้อความของหลักการชี้แนะฯ ได้ผ่านการพิจารณาหรืออย่างกว้างขวาง โดยในเดือนตุลาคม ค.ศ. 2010 ได้มีการพิจารณาเค้าโครงร่างที่มีรายละเอียดของการประชุมที่จัดเป็นการเฉพาะในเรื่องนี้หลายครั้งกับคณะผู้แทนในคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน องค์การธุรกิจกับสมาคมธุรกิจและกลุ่มประชาสังคมต่าง ๆ เอกสารเดียวกันนี้ได้นำเสนอต่อที่ประชุมประจำปีของคณะกรรมการการประสานงานนานาชาติของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อรับฟังทัศนะที่หลากหลาย ผู้แทนพิเศษฯ ได้จัดทำร่างเอกสารฉบับเต็มของหลักการชี้แนะฯ และคำอธิบาย ซึ่งได้ส่งให้แก่ประเทศสมาชิกทุกประเทศเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน ค.ศ. 2010 และได้นำเสนอข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้สาธารณชนได้วิจารณ์ จนถึงวันที่ 31 มกราคม ค.ศ. 2011 การพิจารณาหรือผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ดึงดูดให้มีผู้เข้ามาเยี่ยมชม 3,576 ราย จาก 120 ประเทศ มีข้อเสนอเป็นลายลักษณ์อักษร 100 ฉบับ ที่ส่งตรงมายังผู้แทนพิเศษฯ รวมทั้งข้อเสนอของรัฐบาลต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังได้นำร่างหลักการชี้แนะฯ ไปหารือกันในการประชุมผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งในการประชุมวาระหนึ่งของคณะผู้แทนประจำคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน ซึ่งการประชุมทั้งสองครั้งได้จัดขึ้นในเดือนมกราคม ค.ศ. 2011 โดยเอกสารร่างสุดท้ายที่นำเสนอต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนเป็นผลที่มาจากกระบวนการที่ครอบคลุมทุกกลุ่มอย่างกว้างขวาง

13

หลักการชี้แนะฯ เหล่านี้ทำหน้าที่ใดและควรนำไปปฏิบัติอย่างไร การให้การรับรองของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนต่อหลักการชี้แนะฯ นั้น ไม่อาจทำให้การเผชิญหน้าระหว่างธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนสิ้นสุดลง แต่การให้การรับรองจะแสดงถึงส่วนสุดท้ายของการเริ่มต้น กล่าวคือ ได้ก่อให้เกิดฐานรากระดับโลกร่วมกันในการดำเนินการที่อาจใช้สร้างความก้าวหน้าสะสมทีละขั้น โดยไม่ได้ปิดกั้นพัฒนาการอื่นใดในระยะยาวที่น่าสนใจ

14

การร่วมสร้างบรรทัดฐานของหลักการชี้แนะฯ ไม่ได้อยู่ที่การสร้างคามรับผิดชอบหรือหน้าที่ใหม่ ๆ ในทางกฎหมายระหว่างประเทศ แต่อยู่ที่การอธิบายความยุ่งยากของมาตรฐานและวิธีปฏิบัติที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือธุรกิจต่าง ๆ โดยเป็นเรื่อง que ทุกภาคส่วนต้องดำเนินการให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันอย่างมีตรรกะชี้ให้เห็นจุดที่ระบอบปัจจุบันขาดไปและจะปรับปรุงหลักการนี้ให้ดีขึ้นได้อย่างไร หลักการแต่ละข้อประกอบด้วยคำอธิบายซึ่งทำให้เห็นชัดเจนทั้งในเรื่องความหมายและปัญหา

15

ในขณะเดียวกัน หลักการชี้แนะฯ ไม่ได้มุ่งให้เป็นชุดเครื่องมือที่หยิบมาใช้ได้เลย แม้ว่าจะเป็นหลักการที่ใช้ได้ทั่วไป แต่วิธีการที่จะได้มาซึ่งหลักการเหล่านี้น่าจะย้อนสะท้อนถึงข้อเท็จจริงที่ว่า เราอยู่ในโลกที่มีสมาชิกสหประชาชาติ 172 ประเทศ (ข้อมูลเมื่อปี พ.ศ. 2511) มีองค์กรธุรกิจข้ามชาติ 80,000 แห่ง ซึ่งมีบริษัทในเครือมากเป็นอีก 10 เท่า และยังมีหน่วยธุรกิจแห่งชาติอีกนับล้าน ส่วนใหญ่เป็นองค์กรธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง ดังนั้น เมื่อมาถึงขั้นตอนที่จะนำไปสู่แนวทางปฏิบัติตามหลักการคงใช้มาตรฐานเดียวไม่ได้

16

ผู้แทนพิเศษฯ ได้รับเกียรติในการนำเสนอหลักการชี้แนะฯ เหล่านี้ให้แก่คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน ในการนำเสนอนี้ ผู้แทนพิเศษฯ ประรณาที่จะแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วม เป็นพิเศษของปัจเจกชน กลุ่มและสถาบันจำนวนมากทั่วโลก

ซึ่งเป็นตัวแทนของภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมและภาคอุตสาหกรรม ซึ่งได้อุทิศเวลา กับการแบ่งปันประสบการณ์ของพวกเขาอย่างเปิดเผยและไม่มีข้อจำกัด มีการอภิปราย ทางเลือกต่าง ๆ อย่างจริงจัง และเขาเหล่านั้นได้มาร่วมกันก่อเป็นขบวนการระดับโลก ที่มาจากทุกแหล่ง เพื่อสนับสนุนให้งานที่ได้รับมอบหมายนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี กล่าวคือ จัดทำหลักการชี้แนะฯ ที่ใช้ได้ทั่วโลก อีกทั้งเป็นจริงในทางปฏิบัติในการป้องกัน และการเยียวยาในเรื่องที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ

ประชาชาติว่าด้วย
 ทริมนุสรณ์
 องค์การสหประชาชาติ
 การพลและเยียวยา

[illegible]

หลักการทั่วไป

หลักการทั่วไปนี้ได้ให้การรับรองเกี่ยวกับ

ส่วนที่
1

หน้าที่ของรัฐในการ **คุ้มครอง เคารพ สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ** **ขั้นพื้นฐาน** ของประชาชนอย่างสมบูรณ์

ส่วนที่
2

บทบาทขององค์กรธุรกิจ ในฐานะหน่วยชำนาญพิเศษของสังคม ที่ต้อง **ปฏิบัติตามกฎหมาย** ที่เกี่ยวข้อง และต้อง **เคารพหลักสิทธิมนุษยชน**

ส่วนที่
3

ความจำเป็นที่ต้องให้ **สิทธิและหน้าที่** สอดคล้องกับการ **เยียวยา** ที่เหมาะสมและมีประสิทธิผล เมื่อมีการ **ละเมิดสิทธิมนุษยชน**

หลักการนี้ ใช้ได้กับรัฐทุกรัฐและองค์กรธุรกิจทุกแห่ง ทั้งในระดับข้ามประเทศและระดับอื่น โดยไม่ต้องคำนึงถึงขนาด ภาคส่วน ที่ตั้ง กรรมสิทธิ์และโครงสร้างของบรรดาองค์กรธุรกิจเหล่านั้น

ควรทำความเข้าใจหลักการนี้ในฐานะที่เป็นองค์รวมที่สอดคล้องกัน โดยพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของหลักการเหล่านี้ในการทำให้มาตรฐานและวิธีปฏิบัติ ในเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนดีขึ้น เพื่อที่จะได้บรรลุผลที่เป็นรูปธรรมสำหรับปัจเจกชนและชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ซึ่งจะก่อให้เกิดโลกาภิวัตน์ที่ยั่งยืนในสังคม

ไม่มีข้อใดในหลักการนี้ควรจะได้รับพิจารณาว่าจะก่อให้เกิดหน้าที่ใหม่ตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือพิจารณาว่าจะจำกัดหรือบ่อนทำลายหน้าที่ตามกฎหมายในเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างใด ๆ ที่รัฐได้ปฏิบัติหรือต้องปฏิบัติตามกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องสิทธิมนุษยชน

หลักการชี้แนะเหล่านี้ควรจะได้รับการนำไปใช้ให้เกิดผลอย่างเต็มที่ในลักษณะที่ไม่เลือกปฏิบัติ โดยต้องใส่ใจเป็นพิเศษในเรื่องสิทธิและความต้องการ ตลอดจนสิ่งที่ท้าทายที่เผชิญโดยปัจเจกชน รวมทั้งกลุ่ม หรือประชาชนที่อาจเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ในฐานะที่กำลังจะตกอยู่ในอันตราย หรือถูกกันไปสู่ชายขอบ ทั้งนี้ ควรคำนึงถึงอันตรายที่หญิงและชายต้องเผชิญในลักษณะที่แตกต่างกัน

ส่วนที่ 1

หน้าที่ของรัฐในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

The State Duty to Protect Human Rights

ก. หลักการพื้นฐาน

1

รัฐต้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนให้พ้นจากการกระทำที่ไม่ชอบภายในดินแดนของตน และ/หรือการกระทำของบุคคลภายนอก รวมถึงองค์กรธุรกิจนอกเขตอำนาจของตน การคุ้มครองกำหนดให้ใช้ขั้นตอนที่เหมาะสมในการป้องกัน สอบสวน ลงโทษ และเยียวยาผลของการกระทำที่ไม่ชอบ โดยใช้นโยบายกฎหมาย ข้อบังคับและการพิจารณาตัดสินคดีที่มีประสิทธิภาพ

คำอธิบาย

พันธะของรัฐในทางกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศกำหนดให้รัฐต้องคุ้มครอง เคารพและทำให้สิทธิมนุษยชนของปัจเจกชนในเขตแดนและเขตอำนาจของรัฐเกิดผลอย่างเต็มที่ รวมถึงหน้าที่ในการคุ้มครองให้ปลอดจากการกระทำไม่ชอบในทางสิทธิมนุษยชนที่ทำโดยฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งองค์กรธุรกิจ

หน้าที่ของรัฐในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นมาตรฐานในทางปฏิบัติ

ดังนั้น รัฐอาจไม่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำละเมิดสิทธิมนุษยชนที่กระทำโดยเอกชนโดยตรง แต่รัฐอาจละเมิดพันธะของตนตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ในกรณีที่การปฏิบัติไม่ชอบนั้นรัฐมีส่วนอยู่ด้วย หรือเมื่อรัฐละเลยในการใช้ขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อป้องกัน สอบสวน ลงโทษและเยียวยาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้กระทำภาคเอกชน ในขณะที่รัฐโดยทั่วไปมีวิธีการในการตัดสินใจเกี่ยวกับขั้นตอนเหล่านี้ รัฐควรจะพิจารณามาตรการทั้งหมดที่ทำได้ในการป้องกันและการเยียวยา

รวมทั้งนโยบาย การออกกฎหมาย ข้อบังคับและการดำเนินคดี อีกทั้งรัฐยังมีหน้าที่ในการคุ้มครองและส่งเสริมหลักนิติธรรมในการปกครอง รวมถึงการใช้มาตรการเพื่อประกันความเท่าเทียมในทางกฎหมาย ความเป็นธรรมในการใช้กฎหมายและจัดให้มีความรับผิดชอบอย่างเพียงพอ การบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมและสม่ำเสมอ และความโปร่งใสในกระบวนการวิธีและกระบวนการยุติธรรม

ส่วนที่สองนี้เน้นที่มาตรการป้องกันต่าง ๆ ในขณะที่ส่วนที่สามจะกำหนดมาตรการเยียวยาต่าง ๆ

2

รัฐต้องกำหนดความคาดหวังต่อองค์กรธุรกิจที่ตั้งอยู่ในดินแดนหรือเขตอำนาจของรัฐให้ดำเนินธุรกิจด้วยการเคารพหลักสิทธิมนุษยชน

คำอธิบาย

ในปัจจุบัน โดยทั่วไปรัฐไม่ได้ถูกกำหนดโดยกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศให้ต้องควบคุมกิจกรรมข้ามพรมแดนของบรรดาธุรกิจที่ตั้งอยู่ในดินแดนหรือเขตอำนาจของตน และก็ไม่ได้มีข้อห้ามไม่ให้ทำเช่นนั้น เว้นแต่จะมีอำนาจทางกฎหมายอันเป็นที่ยอมรับ พันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศบางฉบับได้เสนอว่ารัฐที่องค์กรธุรกิจจดทะเบียนควรมีมาตรการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนในต่างประเทศที่องค์กรธุรกิจนั้นไปลงทุน

มีเหตุผลในทางนโยบายอันสำคัญที่จะให้รัฐที่ภาคธุรกิจจดทะเบียน กำหนดความคาดหวังอย่างชัดเจนว่าในเรื่องการคาดหวังว่า องค์กรธุรกิจจะเคารพสิทธิมนุษยชนในต่างแดน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อรัฐเองเกี่ยวข้องในเรื่องการสนับสนุนองค์กรธุรกิจเหล่านั้น เหตุผลเหล่านี้รวมถึงการประกันว่าองค์กรธุรกิจนั้นจะให้ข้อมูลข่าวสารที่เข้าใจง่ายและไม่ขัดแย้งกันต่อสาธารณชน เพื่อให้ประชาชนสามารถคาดเดาสถานการณ์ได้และการสงวนรักษาชื่อเสียงของรัฐเอง

รัฐอาจใช้วิธีการหลายอย่างในเรื่องนี้ บางครั้งอาจเป็นมาตรการภายใน โดยให้ มีผลในต่างประเทศด้วย ตัวอย่างต่าง ๆ รวมถึงข้อกำหนดให้ “บริษัทแม่” ต้องรายงานการดำเนินงานของธุรกิจที่มีอยู่ทั่วโลก เอกสารกฎหมายพหุภาคีในเรื่องที่ควรจะมี เช่น แนวปฏิบัติขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) และมาตรการการกระทำที่กำหนดโดยสถาบันต่าง ๆ ที่สนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศ วิธีการอื่นซึ่งนำไปสู่การออกกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายนอกดินแดน การเช่นนี้ รวมถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ยอมให้ฟ้องร้องโดยอาศัยสัญชาติของผู้กระทำผิด ไม่ว่าการกระทำผิดนั้นจะเกิดขึ้นที่ใด ปัจจัยหลายประการอาจมีส่วนนำไปสู่ความมีเหตุผลที่ควรจะเป็นและที่เป็นจริงของการกระทำของรัฐ ตัวอย่างเช่น การกระทำเหล่านั้น มีปรากฏในข้อตกลงพหุภาคีหรือไม่

ข. หลักการในการดำเนินการ

หน้าที่โดยทั่วไปของรัฐในเรื่องการควบคุมกับหน้าที่ตามนโยบาย

3

ในการทำหน้าที่ของรัฐในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รัฐควรดำเนินการดังนี้

- (ก) บังคับใช้กฎหมายที่มุ่งหรือมีผลกำหนดให้องค์กรธุรกิจเคารพสิทธิมนุษยชน และกำหนดให้องค์กรธุรกิจประเมินหรือทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องและจัดการกับช่องว่างที่ปรากฏ
- (ข) ประกันว่ากฎหมายและนโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับการก่อตั้งและการดำเนินการขององค์กรธุรกิจ เช่น กฎหมายธุรกิจต้องไม่เป็นอุปสรรค แต่ต้องส่งเสริมให้เกิดการเคารพหลักสิทธิมนุษยชน
- (ค) จัดให้มีแนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพแก่องค์กรธุรกิจในเรื่องวิธีการเคารพหลักสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการดำเนินการขององค์กรธุรกิจ
- (ง) สนับสนุนองค์กรธุรกิจให้กำหนดวิธีการรับมือกับผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน อย่างชัดเจน ในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน

คำอธิบาย

รัฐไม่ควรมีสมมติฐานว่า ภาคธุรกิจเลือกที่จะได้ประโยชน์จากการละลายของรัฐเสมอไปและรัฐควรพิจารณามาตรการที่เหมาะสม ทั้งระดับชาติกับระดับนานาชาติ ทั้งเชิงบังคับและสมัครใจ เพื่อเกื้อหนุนให้ภาคธุรกิจเคารพหลักสิทธิมนุษยชนมากขึ้น

ความล้มเหลวในการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ในการควบคุมโดยตรงหรือโดยอ้อมให้ภาคธุรกิจเคารพหลักสิทธิมนุษยชนมักจะเป็นช่องว่างในทางกฎหมายของการปฏิบัติของรัฐ กฎหมายเช่นว่านี้ อาจมีตั้งแต่การไม่เลือกปฏิบัติกับกฎหมายแรงงานไปจนถึงกฎหมายในเรื่องสิ่งแวดล้อม ทรัพย์สิน สิทธิความเป็นส่วนตัว และการต่อต้านการให้สินบน ดังนั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญที่รัฐจะต้องพิจารณาว่ากฎหมายนั้นได้มีการบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ถ้าไม่ เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีมาตรการใดที่อาจแก้สถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในทำนองเดียวกัน รัฐต้องทบทวนว่ากฎหมายที่มีอยู่ครอบคลุมสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปและนโยบายที่เกี่ยวข้องหรือไม่ รวมทั้งจัดให้มีภาวะแวดล้อมที่จูงใจให้ภาคธุรกิจเคารพหลักสิทธิมนุษยชน ตัวอย่างเช่น การกำหนดความชัดเจนของกฎหมายกับนโยบาย เช่น การควบคุมการเข้าถึงสิทธิในที่ดิน รวมทั้งสิทธิต่าง ๆ ในเรื่องกรรมสิทธิ์หรือการใช้ที่ดิน ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองทั้งผู้มีสิทธิในที่ดินและองค์กรธุรกิจ

กฎหมายกับนโยบายที่ควบคุมการก่อตั้งและการดำเนินการขององค์กรธุรกิจ เช่น กฎหมายธุรกิจกับกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ย่อมกำหนดรูปแบบของพฤติกรรมของธุรกิจโดยตรง กระนั้นก็ตาม ความเกี่ยวพันต่าง ๆ ทางด้านสิทธิมนุษยชนยังเป็นที่เข้าใจกันค่อนข้างน้อย เช่น ยังขาดความชัดเจนในเรื่องกฎหมายธุรกิจกับกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ในเรื่องที่ต้องครุธุรกิจและเจ้าหน้าที่ขององค์กรธุรกิจอาจทำได้หรือจำเป็นต้องทำ กฎหมายและนโยบายในเรื่องนี้ควรจะกำหนดแนวปฏิบัติที่พอเพียงเพื่อให้้องค์กรธุรกิจเคารพหลักสิทธิมนุษยชนได้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงบทบาทของโครงสร้างธรรมาภิบาลขององค์กรธุรกิจที่มีอยู่แล้ว เช่น เรื่องกรรมการบริหารของบริษัท

แนวปฏิบัติที่ให้แก่องค์กรธุรกิจในเรื่องการเคารพหลักสิทธิมนุษยชนควรแสดงผลการดำเนินงานและช่วยเผยแพร่ตัวอย่างวิธีปฏิบัติที่ดี ควรแนะนำวิธีการที่เหมาะสม รวมทั้งการเฝ้าระวังอย่างจริงจังในเรื่องสิทธิมนุษยชนและวิธีการที่จะ

พิจารณาอย่างมีประสิทธิภาพในประเด็นเพศสภาพ การเลี้ยงภัย หรือการตกอยู่ในภาวะถูกผลักให้ไปอยู่ที่ชายขอบ การรับรู้ถึงการทำทนายเฉพาะเรื่องที่ต้องเผชิญ โดยเฉพาะชนพื้นเมืองดั้งเดิม สตรี ชนกลุ่มน้อยทางเชื้อชาติ ภาษาหรือศาสนา เด็ก ผู้พิการ และแรงงานอพยพและครอบครัว สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่ปฏิบัติตามหลักการปารีส มีบทบาทสำคัญในการช่วยรัฐพิจารณาว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องนั้นสอดคล้องกับหน้าที่ตามหลักสิทธิมนุษยชนของรัฐ ได้มีการใช้บังคับอย่างมีประสิทธิภาพและมีบทบาทสำคัญในการจัดให้มีแนวปฏิบัติในเรื่องสิทธิมนุษยชนให้แก่องค์กรธุรกิจและผู้กระทำการที่ไม่ใช่ภาครัฐ

การสื่อสารโดยองค์กรธุรกิจในการดำเนินการเรื่องผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนอาจมีได้ตั้งแต่การประสานอย่างไม่เป็นทางการกับผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบไปจนถึงการรายงานอย่างเป็นทางการ การที่รัฐหนุนหรือในบางกรณีที่เหมาะสมถึงกับบังคับให้มีการสื่อสาร มีความสำคัญในการเกื้อหนุนให้องค์กรธุรกิจเคารพสิทธิมนุษยชน สิ่งจูงใจให้สื่อสารข้อมูลอย่างเพียงพอ อาจรวมไปถึงการมีบทบัญญัติเพื่อให้น้ำหนักแก่การรายงานโดยตนเอง ในเมื่อมีกระบวนการพิจารณาในศาลยุติธรรมหรือในทางปกครอง

การกำหนดให้มีการสื่อสารอาจจะเหมาะสมอย่างยิ่งเมื่อสภาพของการดำเนินการทางธุรกิจหรือบริบทของการดำเนินการก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน นโยบายหรือกฎหมายในเรื่องนี้สามารถช่วยทำให้เกิดความชัดเจนอย่างเป็นประโยชน์ในเรื่องที่ว่าธุรกิจต้องทำเช่นไรในการสื่อสาร เพื่อช่วยประกันว่าการติดต่อสื่อสารนั้นจะมีลักษณะที่เข้าถึงได้และความแม่นยำ

บทกำหนดว่าอะไรจะนับเป็นการสื่อสารที่เพียงพอ ต้องคำนึงถึงภัยอันตรายที่การสื่อสารอาจมีผลกระทบต่อความปลอดภัย และความมั่นคงของปัจเจกชนกับสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ คำนึงถึงการกำหนดอย่างชอบด้วยกฎหมายในเรื่องความลับทางการค้า อีกทั้งคำนึงถึงความแตกต่างกันของขนาดและโครงสร้างของสถานประกอบการด้วย

ข้อกำหนดการรายงานทางการเงินควรจะแจ้งชัดว่าผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนที่ตามมาในบางกรณีอาจจะเป็นสาระหรือมีความสำคัญต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจขององค์กรธุรกิจ

การเชื่อมโยงระหว่างรัฐกับธุรกิจ

The State - Business Nexus

4

รัฐควรมีมาตรการเพิ่มเติมเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้พ้นจากการปฏิบัติไม่ชอบธรรมโดยองค์กรธุรกิจที่รัฐเป็นเจ้าของหรือควบคุมโดยตรง หรือที่ได้รับการสนับสนุนและบริการจากองค์กรของรัฐเป็นอย่างมาก เช่น หน่วยงานที่ได้ยินเชื่อเพื่อการส่งออกและหน่วยงานของรัฐที่ให้การประกันการลงทุน หรือให้การค้ำประกันในการลงทุน ทั้งนี้รวมถึงการกำหนดให้มีการเฝ้าระวังด้านสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจังด้วย

คำอธิบาย

นอกจากแต่ละรัฐจะมีหน้าที่หลักในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศแล้ว รัฐภาคียังต้องรับผิดชอบในการดูแลขอบสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศร่วมกัน เมื่อองค์กรธุรกิจได้รับการควบคุมโดยรัฐ หรือเมื่อการกระทำขององค์กรธุรกิจอาจจะเป็นของรัฐโดยเหตุอย่างอื่น การกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยองค์กรธุรกิจอาจทำให้มีการละเมิดหน้าที่ในทางกฎหมายระหว่างประเทศของรัฐเอง ยิ่งองค์กรธุรกิจใกล้ชิดกับรัฐเท่าใด หรือว่าองค์กรธุรกิจต้องอาศัยอำนาจหน้าที่ทางกฎหมายหรือการสนับสนุนของผู้เสียภาษีมากเท่าใด ก็ยิ่งมีเหตุผลทางด้านนโยบายของรัฐมากขึ้นเท่านั้น เพื่อประกันว่าองค์กรธุรกิจนั้นเคารพสิทธิมนุษยชน

เมื่อรัฐเป็นเจ้าของหรือควบคุมองค์กรธุรกิจ รัฐย่อมมีช่องทางมากที่สุดภายใต้อำนาจของรัฐเองในการประกันว่านโยบาย กฎหมายและกฎข้อบังคับในเรื่องการเคารพสิทธิมนุษยชนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเต็มที่ เนื่องจากผู้บริหารระดับสูงมักมีรายงาน

ต่อหน่วยงานของรัฐและกระทรวง ทบวง กรมที่เกี่ยวข้อง รัฐบาลจึงมีหน้าที่ในการเฝ้าระวังอย่างจริงจังและกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้มีการปฏิบัติตามการเฝ้าระวังด้านสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพ (องค์กรธุรกิจเหล่านี้ยังต้องมีความรับผิดชอบในการเคารพหลักสิทธิมนุษยชนดังที่ได้กล่าวถึงในส่วนที่สอง)

หน่วยงานประเภทที่เชื่อมโยงกับรัฐอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการอาจให้การสนับสนุนและบริการแก่กิจกรรมทางธุรกิจ หน่วยงานเหล่านี้รวมถึงหน่วยงานที่ให้สินเชื่อเพื่อการส่งออก หน่วยงานของรัฐที่ให้การประกันภัยหรือการค้ำประกันแก่การลงทุน หน่วยงานเพื่อการพัฒนา หรือสถาบันการเงินเพื่อการพัฒนาในกรณีที่หน่วยงานเหล่านี้ไม่พิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลกระทบทางลบที่จะเกิดขึ้น หรือที่น่าจะเกิดขึ้นในเรื่องสิทธิมนุษยชนจากการกระทำขององค์กรผู้รับประโยชน์ หน่วยงานเหล่านี้ปล่อยให้ตนเองตกอยู่ในภาวะเสี่ยงภัยในด้านชื่อเสียง การเงิน การเมืองหรือทางกฎหมาย เพราะได้สนับสนุนการเสี่ยงภัยเช่นนั้น และหน่วยงานเหล่านี้อาจมีความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนเพิ่มขึ้น

รัฐควรกำหนดให้องค์กรธุรกิจที่เสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนมีการเฝ้าระวังอย่างจริงจัง ทั้งในธุรกิจที่ดำเนินการเองและธุรกิจที่จ้างผู้อื่นดำเนินการ การกำหนดให้มีการเฝ้าระวังด้านสิทธิมนุษยชนมีความจำเป็นในธุรกิจประเภทที่มีความเสี่ยงสูง

5

รัฐควรกำกับดูแลอย่างเพียงพอ เพื่อทำตามหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในเรื่องการทำสัญญา หรือออกกฎหมายให้องค์กรธุรกิจจัดหาบริการที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน

คำอธิบาย

รัฐมีความรับผิดชอบตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ เมื่อรัฐได้แปรรูปกิจการด้านบริการของรัฐที่อาจมีผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนให้เป็นเอกชน ความล้มเหลวของรัฐในการประกันว่าองค์กรธุรกิจที่ประกอบกิจการนั้น ทำงานในลักษณะที่สอดคล้องกับหน้าที่ของรัฐในด้านสิทธิมนุษยชน อาจก่อให้เกิดผลลัพธ์ตามมา ทั้งในด้านชื่อเสียงและความเสี่ยงที่จะถูกฟ้องร้องได้ด้วยสัญญาเกี่ยวกับการให้บริการที่เกี่ยวข้องก็ดี หรือกฎหมายที่บัญญัติให้อำนาจไว้ก็ดี ควรสร้างความชัดเจนเกี่ยวกับการคาดหวังของรัฐที่ว่าองค์กรธุรกิจเหล่านี้มีหน้าที่ต้องเคารพหลักสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ โดยถือว่าเป็นขั้นตอนที่จำเป็นอย่างหนึ่งที่รัฐควรประกันว่ารัฐจะสามารถกำกับดูแลกิจการขององค์กรธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ รวมทั้งการจัดให้มีกลไกอิสระที่จะเฝ้าระวังและติดตามด้านสิทธิมนุษยชน

6

รัฐควรส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจที่รัฐร่วมทำธุรกรรมทางพาณิชย์เคารพหลักสิทธิมนุษยชนด้วย

คำอธิบาย

รัฐทำธุรกรรมทางพาณิชย์กับองค์กรธุรกิจหลายเรื่อง โดยเฉพาะกิจกรรมการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ ดังนั้น รัฐมีโอกาสอย่างมากไม่ว่าในฐานะที่รัฐทำตามลำพังหรือทำร่วมกับผู้อื่นในการส่งเสริมให้เกิดความตระหนักและการเคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชนโดยองค์กรทางธุรกิจเหล่านั้น รวมทั้งการที่รัฐวางข้อกำหนดในสัญญาโดยคำนึงถึงหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของรัฐตามกฎหมายของประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศตามสมควร

สนับสนุนให้มีการเคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชน ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง

Supporting Business Respect for Human Rights
in Conflict Affected Areas

7 เนื่องจากความเสี่ยงที่จะเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนอาจมีมากขึ้น
ในกรณีที่มีสถานการณ์ความขัดแย้ง รัฐควรช่วยประกันว่าองค์กร
ธุรกิจที่ดำเนินการภายใต้บริบทเช่นว่าจะไม่ไปเกี่ยวข้องกับการละเมิด
สิทธิมนุษยชน ดังนี้

- (ก) เข้าไปเกี่ยวข้องกับองค์กรธุรกิจตั้งแต่ระยะแรกเท่าที่จะทำได้ เพื่อช่วยองค์กร
ธุรกิจในการป้องกันและลดการเสี่ยงภัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิมนุษยชน
ที่เกิดจากการประกอบธุรกิจ
- (ข) จัดให้มีการช่วยเหลือที่เพียงพอแก่องค์กรธุรกิจในการประเมินและดูแล
การเสี่ยงภัยที่มีมากขึ้นจากการปฏิบัติไม่ชอบ โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษ
แก่การละเมิดทั้งด้านเพศสภาพและด้านความรุนแรงทางเพศ
- (ค) ปฏิเสธการสนับสนุนและบริการสาธารณะ รวมทั้งไม่ร่วมมือกับองค์กรธุรกิจ
ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง
- (ง) ประกันว่านโยบาย กฎหมาย กฎ ข้อบังคับและมาตรการใช้บังคับของรัฐ
มีประสิทธิผลในการดูแลการเสี่ยงภัยจากการที่องค์กรธุรกิจเข้าไปเกี่ยวข้อง
กับการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง

คำอธิบาย

การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงบางกรณีที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ เกิดขึ้นท่ามกลางความขัดแย้งในเรื่องการควบคุมดินแดน ทรัพยากร หรือความขัดแย้งกับรัฐเองเมื่อสังคมไม่สามารถคาดหวังว่าระบอบสิทธิมนุษยชนจะทำงานได้ องค์กรธุรกิจที่รับผิดชอบจึงต้องแสวงหาการชี้แจงต่าง ๆ จากรัฐมากขึ้น เพื่อเลี่ยงจากการมีส่วนในการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายใต้สถานการณ์ที่ซับซ้อน จำเป็นต้องมีวิธีการที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องเอาใจใส่เป็นพิเศษในประเด็นความรุนแรงทางเพศและเพศสภาพ ซึ่งมักมีให้เห็นในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง

รัฐต่าง ๆ จะต้องดูแลประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนตั้งแต่ต้น ก่อนที่จะเกิดสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง ซึ่งจะทำให้รัฐอาจไม่สามารถที่จะปกป้องคุ้มครองประชาชนจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างเพียงพอ เพราะขาดการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ เมื่อบริษัทข้ามชาติเข้ามาเกี่ยวข้อง ประเทศเจ้าของสัญชาติของนิติบุคคลมีบทบาทในการดำเนินการเพื่อช่วยทั้งองค์กรธุรกิจเหล่านั้นและประเทศที่รับการลงทุน เพื่อประกันว่าองค์กรธุรกิจจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในขณะเดียวกันประเทศเพื่อนบ้านอาจให้การสนับสนุนเพิ่มเติมที่สำคัญ

เพื่อให้ได้มาซึ่งการประสานทางด้านนโยบายที่มากขึ้นและเพื่อช่วยองค์กรธุรกิจอย่างเพียงพอ รัฐควรสร้างความร่วมมือให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้นกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนากระทรวงการต่างประเทศกับกระทรวงพาณิชย์และสถาบันการเงินต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งออก ทั้งที่เมืองหลวงของรัฐและที่สถานทูตตลอดจนระหว่างหน่วยงานเหล่านี้กับองค์กรของรัฐบาล ผู้รับการลงทุนควรพัฒนาตัวชี้วัดที่จะแจ้งเตือนตั้งแต่เริ่มต้น ให้หน่วยงานของรัฐบาลและองค์กรธุรกิจรับรู้ว่ามีปัญหา และแจ้งถึงผลสืบเนื่องที่จะเกิดขึ้น หากองค์กรธุรกิจไม่สามารถให้ความร่วมมือในสถานการณ์นั้น ๆ รวมทั้งการปฏิเสธหรือการถอนการสนับสนุนหรือบริการสาธารณะหรือหากไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ ก็ให้ปฏิเสธการสนับสนุนใด ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต

รัฐควรแจ้งเตือนองค์กรธุรกิจให้ระมัดระวังที่จะไม่เข้าไปดำเนินการใด ๆ ในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งอย่างร้ายแรงและเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยรัฐควรทบทวนว่านโยบาย กฎหมาย กฎข้อบังคับและมาตรการในการใช้บังคับต่าง ๆ มีเพียงพอหรือไม่ที่จะปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการที่องค์กรธุรกิจ

จัดให้มีการเฝ้าระวังในเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง ในกรณีที่รัฐเห็นว่ายังไม่เพียงพอ ก็ควรเพิ่มระดับของการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้มากขึ้น โดยอาจรวมถึง การสำรวจเรื่องความรับผิดชอบทางแพ่ง ทางปกครองและทางอาญาขององค์กรธุรกิจที่ตั้งอยู่ หรือดำเนินการในดินแดนของรัฐ หรือในเขตอำนาจของรัฐ เมื่อองค์กรธุรกิจดำเนินการ หรือมีส่วนในการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง นอกจากนั้น รัฐควรพิจารณาใช้ วิธีการพหุภาคีในการป้องกันและดูแล อีกทั้งสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ

มาตรการเหล่านี้ทั้งหมดเป็นส่วนที่เพิ่มเติมจากหน้าที่ของรัฐที่มีอยู่ตามกฎหมาย สิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศภายใต้สถานการณ์ที่มีความขัดแย้งจากการใช้อาวุธ และหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ

การประกันการสอดคล้องประสานทางด้านนโยบาย

Ensuring policy coherence

8

รัฐควรจะประกันว่าหน่วยงานภาครัฐและองค์กรอื่น ๆ ที่อยู่ภายใต้กำกับของรัฐ ต้องยึดหลักสิทธิมนุษยชนในการประกอบธุรกิจ โดยตระหนักถึงหน้าที่ของรัฐในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของประชาชน และให้ข้อมูลข่าวสาร การฝึกอบรมและการสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง

คำอธิบาย

ความตึงเครียดระหว่างหน้าที่ของรัฐในด้านสิทธิมนุษยชน กับนโยบายที่หน่วยงานของรัฐใช้เพื่อกำหนดรูปแบบการปฏิบัติทางธุรกิจอาจหลีกเลี่ยงได้ หลายครั้งรัฐต้องตัดสินใจอย่างยากลำบากในการรักษาคุณค่าด้านความจำเป็นของสังคมที่แตกต่างกันในภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งดุลที่เหมาะสม รัฐต้องใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อจัดการเรื่ององค์กรธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน โดยมุ่งที่จะประกันว่า นโยบายภายในประเทศในระดับต่าง ๆ มีความสอดคล้องกัน

การสอดคล้องกันในแนวดิ่ง หมายถึง ทำให้รัฐต้องมีนโยบาย กฎหมายและกระบวนการที่จำเป็น และต้องทำให้เกิดขึ้นอย่างเต็มที่ รวมทั้งสอดคล้องกับกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ การสอดคล้องประสานนโยบายในแนวนอน หมายถึง การสนับสนุนและการจัดหาเครื่องมือให้แก่หน่วยงานภาครัฐ ทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศที่กำหนดวิธีปฏิบัติทางธุรกิจ รวมทั้งผู้ที่รับผิดชอบในเรื่องกฎหมายธุรกิจและการกำกับหลักทรัพย์ การให้สินเชื่อเพื่อการส่งออก กับการประกันภัยเกี่ยวกับการลงทุนกับการส่งออก การค้าและแรงงาน ให้รับทราบนโยบายและหน้าที่ของรัฐในเรื่องสิทธิมนุษยชน

9

รัฐควรมีช่องทางและนโยบายภายในประเทศที่เพียงพอที่จะทำตามหน้าที่ทางสิทธิมนุษยชน เมื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์แห่งนโยบายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจร่วมกับรัฐอื่น หรือกับองค์กรธุรกิจอื่น ตามสนธิสัญญาการลงทุนหรือสัญญาเกี่ยวกับการลงทุน

คำอธิบาย

ข้อตกลงทางเศรษฐกิจที่ดำเนินการโดยรัฐ ไม่ว่าจะทำกับรัฐอื่น ๆ หรือทำกับองค์กรธุรกิจ เช่น สนธิสัญญาการลงทุนทวิภาคี ข้อตกลงการค้าเสรี หรือสัญญาสำหรับโครงการการลงทุน ได้ก่อให้เกิดโอกาสทางเศรษฐกิจแก่รัฐ แต่ข้อตกลงก็อาจส่งผลกระทบต่อช่องทางด้านนโยบายภายในของรัฐบาลด้วย ตัวอย่างเช่น ข้อกำหนดของข้อตกลงการลงทุนระหว่างประเทศ อาจจำกัดรัฐไม่ให้ดำเนินการตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนใหม่ได้อย่างเต็มที่ หรือทำให้รัฐต้องเสี่ยงภัยจากการอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศที่ผูกพัน ดังนั้น รัฐจึงควรจะประกันว่ารัฐมีกฎหมายและมาตรการที่เพียงพอในการควบคุมเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามข้อกำหนดแห่งข้อตกลงเหล่านั้น ในขณะเดียวกัน ก็ยังให้ความคุ้มครองที่จำเป็นแก่ผู้ลงทุน

10

เมื่อรัฐทำหน้าที่ในฐานะสมาชิกของสถาบันพหุภาคีที่ทำเรื่องเกี่ยวกับธุรกิจ รัฐควรดำเนินการ ดังนี้

- (ก) รัฐควรประกันว่าสถาบันเหล่านั้นต้องไม่บั่นทอนความสามารถของรัฐสมาชิกในการปฏิบัติหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน หรือไม่เป็นอุปสรรคต่อองค์กรธุรกิจในการเคารพหลักสิทธิมนุษยชน
- (ข) สนับสนุนให้สถาบันเหล่านั้นปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่และกรอบของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และช่วยเหลือรัฐเมื่อได้รับการร้องขอ โดยการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิค การพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรและสร้างการรับรู้
- (ค) ใช้หลักการชี้แนะฯ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจร่วมกันและเพิ่มความก้าวหน้าในความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการจัดการเรื่องท้าทายเกี่ยวกับองค์กรธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

คำอธิบาย

การประสานนโยบายร่วมกัน จำเป็นต้องมีอยู่ในระดับระหว่างประเทศ รวมถึงในกรณีที่รัฐและสถาบันพหุภาคีที่ทำการเกี่ยวกับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับองค์กรธุรกิจ ทั้งนี้ ในกรณีที่รัฐร่วมกับสถาบันพหุภาคีในประเด็นที่เกี่ยวกับองค์กรธุรกิจ เช่น การค้าระหว่างประเทศกับสถาบันการเงิน รัฐต้องรักษาหน้าที่ตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ

การสร้างศักยภาพและการยกระดับความตระหนักในเรื่องสิทธิมนุษยชน สถาบันพหุภาคีที่ทำเรื่องเกี่ยวกับธุรกิจอาจมีบทบาทที่สำคัญในการช่วยรัฐทั้งหลายให้ทำตามหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งช่วยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารกรณีตัวอย่างของการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพื่อให้ได้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกัน ความร่วมมือกับสถาบันพหุภาคีระหว่างประเทศ อาจช่วยให้รัฐสามารถปรับระดับการแข่งขันให้เท่าเทียมกันในเรื่องที่ต้องคุ้มครองธุรกิจต้องเคารพสิทธิมนุษยชน

โดยรัฐควรมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้ ความเข้าใจกับสถาบันพหุภาคี องค์กรธุรกิจและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ยังไม่ให้ความร่วมมือกับรัฐเท่าที่ควร ให้เพิ่มความตระหนักในเรื่องสิทธิมนุษยชน

หลักการชี้แนะฯ จัดให้มีจุดอ้างอิงร่วมกันในเรื่องนี้ และอาจใช้เป็นพื้นฐานที่มีประโยชน์ในการสร้างผลในทางบวกเพิ่มขึ้น โดยคำนึงถึงบทบาทและความรับผิดชอบของผู้มีส่วนได้เสีย

ส่วนที่ 2

ความรับผิดชอบของภาคธุรกิจ ในการเคารพหลักสิทธิมนุษยชน

The Corporate Responsibility
to Respect Human Rights

ก. หลักการพื้นฐาน

11

องค์กรธุรกิจควรเคารพหลักสิทธิมนุษยชน โดยหลีกเลี่ยงที่จะละเมิดสิทธิมนุษยชนของผู้อื่น และควรดูแลผลกระทบทางลบจากการที่องค์กรธุรกิจได้เข้าไปเกี่ยวข้อง

คำอธิบาย

ความรับผิดชอบในการเคารพหลักสิทธิมนุษยชนเป็นมาตรฐานสากล การปฏิบัติอันเป็นที่คาดหวังจากองค์กรธุรกิจทั้งหลายไม่ว่าจะดำเนินการอยู่ที่ใดก็ตาม ความรับผิดชอบนี้แยกจากความสามารถหรือความเต็มใจของรัฐในการปฏิบัติตามพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชน และไม่ลดทอนภาระผูกพันที่มีอยู่ และเป็นการปฏิบัติตามกฎหมายหรือข้อบังคับด้านสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่หรือนอกเหนือกว่านั้น

การดูแลผลกระทบทางลบในเรื่องสิทธิมนุษยชนกำหนดให้ต้องใช้มาตรการที่เพียงพอเพื่อการป้องกัน การทำให้ลดลงและการเยียวยาที่เหมาะสมในเรื่องผลกระทบเหล่านั้น

องค์กรธุรกิจอาจดำเนินการตามข้อผูกพันหรือกิจการอื่นและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ในการช่วยเหลือให้ได้รับสิทธิต่าง ๆ โดยไม่เป็นการหักล้างกับการที่จะไม่เคารพหลักสิทธิมนุษยชน ตลอดทั้งการดำเนินการขององค์กรธุรกิจ

องค์กรธุรกิจไม่ควรบ่อนทำลายความสามารถของรัฐที่จะทำหน้าที่ปกป้องสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการกระทำที่ทำให้กระบวนการยุติธรรมอ่อนแอลง

12

ความรับผิดชอบขององค์กรธุรกิจที่เคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชน
ย่อมหมายถึง การยอมรับกฎหมายสิทธิมนุษยชน อันเป็นที่ยอมรับ
ในระดับระหว่างประเทศ ตามที่เป็นที่เข้าใจว่าเป็นเรื่องต่าง ๆ
ที่ได้แสดงไว้ในตราสารหลักระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
กับหลักการที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่แสดงออกในอนุสัญญาและ
ปฏิญญาว่าด้วยหลักการและสิทธิพื้นฐานในการทำงาน

คำอธิบาย

เนื่องจากการดำเนินการขององค์กรธุรกิจอาจมีผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน
อันเป็นที่ยอมรับกันในระดับระหว่างประเทศ รวมทั้งความรับผิดชอบที่จะเคารพหลัก
สิทธิมนุษยชน ในทางปฏิบัติสิทธิมนุษยชนบางประเด็นอาจอยู่ในภาวะเสี่ยงมากกว่า
ประเด็นอื่น ๆ เช่น ในกรณีของอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตาม สถานการณ์อาจเปลี่ยนไป
ดังนั้น จึงควรมีการประเมินสถานการณ์อยู่เสมอ

เอกสารหลักด้านสิทธิมนุษยชนที่มีความสำคัญ และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล
ได้บรรจุอยู่ในเอกสารทางสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ประกอบด้วยปฏิญญาสากล
ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและหลักอื่น ซึ่งได้มีการประมวลไว้ในกติการะหว่างประเทศว่าด้วย
สิทธิพลเมือง และสิทธิทางการเมือง กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ
สังคมและวัฒนธรรม ประกอบกับหลักการว่าด้วยสิทธิพื้นฐานในอนุสัญญาองค์การ
แรงงานระหว่างประเทศทั้ง 8 ฉบับ ตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญาหลักและปฏิญญาว่าด้วย
หลักการและสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงาน เหล่านี้เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ผู้มีหน้าที่
ในทุกภาคส่วนของสังคมใช้ประเมินผลกระทบในเรื่องสิทธิมนุษยชนขององค์กรธุรกิจ
ความรับผิดชอบขององค์กรธุรกิจในการเคารพหลักสิทธิมนุษยชนย่อมแตกต่างจาก
ประเด็นเรื่องความรับผิดชอบตามกฎหมาย และการใช้บังคับนี้ส่วนใหญ่ยังคงแสดงไว้
โดยละเอียดในบทบัญญัติทางกฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง

องค์กรธุรกิจอาจต้องพิจารณาหามาตรฐานเพิ่มเติม ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเหตุแวดล้อม
ตัวอย่างเช่น องค์กรธุรกิจควรที่จะเคารพสิทธิมนุษยชนของปัจเจกชน ที่สังกัดใน
กลุ่มเฉพาะหรือประชาชนเฉพาะกลุ่มที่ต้องได้รับความสนใจเป็นพิเศษ ในกรณีที่องค์กร
ธุรกิจอาจมีผลกระทบในทางลบต่อปัจเจกชนเหล่านั้น ในประเด็นนี้ เอกสารขององค์การ

สหประชาชาติได้อธิบายโดยละเอียดต่อไปว่า ต้องคำนึงถึงสิทธิของกลุ่มชนดั้งเดิม สตรีและชนกลุ่มน้อย ไม่ว่าจะเป็นการละเมิดโดยเชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนาหรือภาษา อีกทั้งเด็ก ผู้พิการ แรงงานอพยพและครอบครัว ยิ่งกว่านั้น ในสถานการณ์ที่เกิดการขัดแย้งกันโดยมีการใช้อาวุธ องค์การทางธุรกิจต้องเคารพมาตรฐานของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

13

ความรับผิดชอบในการเคารพสิทธิมนุษยชนกำหนดว่า องค์การธุรกิจต้องดำเนินการ ดังนี้

- (ก) หลีกเลี่ยงการกระทำหรือการมีส่วนร่วมที่จะทำให้เกิดผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน และต้องแก้ไขปัญหากหากเกิดผลกระทบ
- (ข) หาทางป้องกันหรือลดผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินการผลิต หรือการบริการขององค์การธุรกิจ อันเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ทางธุรกิจ แม้ว่าองค์การธุรกิจจะไม่ได้มีส่วนทำให้มีผลกระทบเหล่านั้นก็ตาม

คำอธิบาย

องค์การธุรกิจอาจจะเกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนที่ตามมา ไม่ว่าจะเป็นโดยกิจกรรมขององค์การธุรกิจเอง หรือเป็นผลจากความสัมพันธ์ทางธุรกิจขององค์การธุรกิจเหล่านั้นกับฝ่ายอื่น ๆ ซึ่งหลักการชี้แนะฯ ข้อ 19 จะได้อธิบายโดยละเอียดต่อไปในเรื่องที่องค์การธุรกิจควรจะต้องดูแลสถานการณ์เหล่านี้ เพื่อความมุ่งหมายของหลักการชี้แนะฯ คำว่า “กิจกรรมขององค์การธุรกิจ” หมายรวมถึงทั้งการกระทำและการละเว้นการกระทำ และความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่มีกับหุ้นส่วนทางธุรกิจหน่วยต่าง ๆ ความเชื่อมโยงทางมูลค่าของห่วงโซ่ทางธุรกิจกับองค์กรของรัฐหรือไม่ใช่ของรัฐที่เชื่อมโยงโดยตรงกับการดำเนินการ การผลิต หรือบริการขององค์การธุรกิจนั้น

14

ความรับผิดชอบขององค์กรธุรกิจที่จะเคารพหลักสิทธิมนุษยชนนั้น ย่อมใช้กับองค์กรธุรกิจทุกแห่งโดยไม่คำนึงถึงขนาด ภาคส่วน บริบทในการดำเนินการ กรรมสิทธิ์และโครงสร้าง กระนั้นก็ตาม ขนาดและความซับซ้อนของวิธีการที่องค์กรธุรกิจใช้เพื่อทำตามความรับผิดชอบ อาจแตกต่างกันไปตามปัจจัยเหล่านี้ และตามความหนักเบาของผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน

คำอธิบาย

วิธีการที่องค์กรธุรกิจใช้เพื่อให้เป็นไปตามความรับผิดชอบขององค์กรนั้น ๆ ในการเคารพสิทธิมนุษยชน ย่อมได้สัดส่วนกับขนาดของธุรกิจ ทั้งนี้ นอกเหนือจากปัจจัยอื่น ๆ กิจกรรมขนาดเล็กและขนาดกลางอาจมีสมรรถนะน้อยกว่า อีกทั้งยังมีกระบวนการและโครงสร้างของการจัดการที่ไม่เป็นทางการมากกว่า เมื่อเทียบกับองค์กรธุรกิจที่ใหญ่กว่า ดังนั้น นโยบายและกระบวนการของแต่ละองค์กรก็จะมีรูปแบบที่ต่างกันออกไป แต่องค์กรธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลางบางแห่ง อาจมีผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนได้อย่างค่อนข้างรุนแรง ซึ่งทำให้ต้องมีมาตรการที่ได้สัดส่วนกัน โดยไม่ต้องคำนึงถึงขนาดของธุรกิจ ความรุนแรงของผลกระทบที่ตามมาจะตัดสินได้จากขนาดของธุรกิจ ขอบเขต ลักษณะอันแก้ไขไม่ได้ของตัวผลกระทบ นอกจากนี้ วิธีที่องค์กรธุรกิจใช้เพื่อให้เป็นไปตามความรับผิดชอบในการเคารพหลักสิทธิมนุษยชน อาจต่างกันออกไปด้วย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับว่าองค์กรธุรกิจนั้นดำเนินธุรกิจผ่านกลุ่มบริษัทหรือด้วยตนเองหรือไม่ และในขนาดเท่าใด อย่างไรก็ตาม ความรับผิดชอบในการเคารพหลักสิทธิมนุษยชน ย่อมใช้กับองค์กรธุรกิจทุกแห่งอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน

15 เพื่อให้เป็นไปตามความรับผิดชอบในการเคารพสิทธิมนุษยชน
องค์กรธุรกิจควรจะมีนโยบายและกระบวนการที่เหมาะสมกับขนาด
และสภาพแวดล้อมขององค์กรธุรกิจ รวมถึงเรื่องต่อไปนี้

- (ก) การผูกพันในระดับนโยบาย อันเป็นการสะท้อนว่าจะดำเนินธุรกิจโดยเคารพ
สิทธิมนุษยชน
- (ข) กระบวนการที่เฝ้าระวังในเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง เพื่อป้องกัน ลดความ
สูญเสียและรับผิดชอบต่อผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนของผู้มีส่วนได้เสีย
- (ค) กระบวนการเยียวยาในเรื่องผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนที่องค์กรธุรกิจกระทำ
หรือมีส่วนกระทำให้เกิดขึ้น

คำอธิบาย

องค์กรธุรกิจจำเป็นต้องตระหนักและแสดงให้เห็นว่าตนเคารพต่อสิทธิมนุษยชน
โดยการกำหนดนโยบายและกระบวนการบางอย่าง ซึ่งหลักการชี้แนะฯ ข้อ 16 ถึง
ข้อ 24 จะได้อธิบายเรื่องเหล่านี้เพิ่มขึ้นโดยละเอียด

ข. หลักการในการดำเนินการ

การผูกพันในนโยบาย

Policy Commitment

16

องค์กรธุรกิจควรแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อการเคารพสิทธิมนุษยชน โดยอาศัยคำแถลงนโยบายที่

- (ก) ได้รับความเห็นชอบจากระดับอาวุโสสูงสุดขององค์กรธุรกิจนั้น
- (ข) ได้รับการแจ้งข่าวสารโดยใช้ระบบสื่อสารภายใน และ/หรือภายนอกที่เกี่ยวข้อง
- (ค) วางข้อกำหนดว่าองค์กรธุรกิจมีความคาดหวังด้านสิทธิมนุษยชนจากบุคลากร หุ้นส่วนทางการค้าและฝ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินการผลิตหรือการบริการขององค์กรธุรกิจนั้น
- (ง) มีการประกาศต่อสาธารณะและมีการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกไปยังบรรดาบุคลากร หุ้นส่วนทางการค้าและผู้เกี่ยวข้อง
- (จ) จำเป็นต้องกำหนดเป็นนโยบายและกระบวนการวิธีการดำเนินการ เพื่อเป็นการผูกพันอย่างทั่วถึงภายในองค์กรธุรกิจ

คำอธิบาย

คำว่า “**แถลงการณ์**” ใช้ในความหมายทั่วไปเพื่ออธิบายวิธีการที่องค์กรธุรกิจใช้สื่อสารต่อสาธารณชนเกี่ยวกับความรับผิดชอบ การผูกพัน และการคாதหมายขององค์กรธุรกิจนั้น

ระดับของรายละเอียดของข้อมูลที่จำเป็น เพื่อประกันว่าคำแถลงนโยบายได้รับการนำเสนออย่างเพียงพอ ซึ่งต่างไปตามความซับซ้อนของการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจ อาจดึงข้อมูลเฉพาะมาจากหลายแหล่ง ตั้งแต่ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่น่าเชื่อถือ หรือข้อมูลในเอกสารในรูปงานเขียนไปจนถึงการปรึกษาหารือกับผู้เชี่ยวชาญที่เป็นที่ยอมรับ

แถลงการณ์เกี่ยวกับข้อผูกพันดังกล่าว ควรส่งไปยังหน่วยต่าง ๆ ที่องค์กรธุรกิจมีความสัมพันธ์ทางสัญญา และหน่วยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจ ซึ่งอาจรวมถึงกองกำลังความมั่นคงของรัฐ ผู้ลงทุนและในกรณีที่มีการดำเนินการที่มีความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างสำคัญ ก็ต้องส่งไปยังผู้เกี่ยวข้องที่มีโอกาสได้รับผลกระทบด้วย

การสื่อสารภายในเรื่องคำแถลงเรื่องนโยบายและกระบวนการวิธีที่เกี่ยวข้องควรจะทำให้กระจ่างในเรื่องมาตรฐานและระบบของการหาผู้รับผิดชอบ และควรจะได้รับ การสนับสนุนในการฝึกอบรมบุคลากรที่มีหน้าที่ทางธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

ในขณะที่หน่วยงานต่าง ๆ ในภาครัฐต้องร่วมประสานงานตามนโยบายขององค์กรธุรกิจก็จำเป็นต้องพยายามให้มีการประสานการปฏิบัติงานตามความรับผิดชอบที่จะเคารพหลักสิทธิมนุษยชน และนโยบายกับกระบวนการวิธีที่กำหนด กิจการและความสัมพันธ์ทางธุรกิจขององค์กรธุรกิจที่กว้างขวางกว่า รวมถึงนโยบายและกระบวนการวิธีที่กำหนด สิ่งจูงใจทางการเงินและพฤติกรรมของพนักงาน วิธีปฏิบัติในการจัดซื้อจัดจ้าง และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อชักจูงใจให้มีการดำเนินการเมื่อเกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิมนุษยชน

โดยอาศัยวิธีการเหล่านี้หรือวิธีการที่เหมาะสมอื่น ๆ คำแถลงเรื่องนโยบายควรผูกพันตั้งแต่ผู้บริหารขององค์กรธุรกิจจนถึงเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติงาน เพื่อให้ทุกคนมีความตระหนักและมีจิตสำนึกด้านสิทธิมนุษยชน

การเฝ้าระวังในเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง

Human Rights due diligence

17

องค์กรธุรกิจควรดำเนินธุรกิจอย่างรับผิดชอบ โดยยึดหลักสิทธิมนุษยชนในการป้องกัน ลดความสูญเสีย มีการประเมินผลกระทบต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นจริงและอาจเกิดขึ้นได้ และมีการติดตามผลกระทบนั้นอย่างใกล้ชิด รวมทั้งมีการสื่อสารต่อสาธารณะเพื่อให้แน่ใจได้ว่า ผู้ได้รับผลกระทบจะได้รับการดูแลและเยียวยาอย่างใส่ใจ

- (ก) ควรครอบคลุมผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนที่องค์กรธุรกิจอาจกระทำหรือมีส่วนกระทำให้เกิดขึ้น โดยผ่านกิจกรรมขององค์กรธุรกิจหรืออาจเชื่อมโยงกับการผลิต หรือบริการขององค์กรธุรกิจ โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางธุรกิจ
- (ข) มาตรการดำเนินการย่อมมีความต่างกันในเชิงความซับซ้อนตามขนาดขององค์กรธุรกิจ ความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่รุนแรง และสภาพตามธรรมชาติกับบริบทการดำเนินการขององค์กรธุรกิจ
- (ค) ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยตระหนักว่าความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนอาจเปลี่ยนไปตามสถานการณ์และบริบทในการดำเนินการขององค์กรธุรกิจ

คำอธิบาย

หลักการนี้ได้กำหนดโดยละเอียดในเรื่องกรอบโดยรวมของการแผ่ระวางเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง ในขณะที่หลักการข้อ 18 ถึงข้อ 21 ได้อธิบายโดยละเอียดในเรื่ององค์ประกอบสำคัญ

ความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่าอาจมีผลกระทบตามมา ซึ่งต้องมีมาตรการในการป้องกันหรือลดความสูญเสียให้มากที่สุด และหากปรากฏว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นก็จำเป็นต้องได้รับการเยียวยา (หลักการข้อ 22)

การแผ่ระวางในเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง อาจกำหนดไว้ในเรื่องระบบการจัดการความเสี่ยงขององค์กรธุรกิจที่มีขอบเขตที่กว้างกว่าการจัดการความเสี่ยงภัยที่เกิดกับองค์กรธุรกิจเอง โดยต้องครอบคลุมไปถึงผู้ได้รับผลกระทบจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วย

การแผ่ระวางในเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจังควรจะได้ริเริ่มโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในการพัฒนากิจกรรมหรือความสัมพันธ์ใหม่ ความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนอาจเพิ่มหรือลดลง อาจมีความเสี่ยงตั้งแต่แรกในระบะการวางโครงสร้างของสัญญาหรือข้อตกลงอื่น ๆ หรืออาจได้รับความเสี่ยงเพิ่มโดยผ่านการรวบรวมและการเข้าซื้อกิจการในภายหลัง

เมื่อองค์กรธุรกิจมีหน่วยงานจำนวนมากภายในห่วงโซ่การผลิต อาจเป็นการยากเกินไปในการแผ่ระวางในเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจังเพื่อหาผลกระทบทางลบ โดยทำอย่างทั่วถึงในทุกหน่วย ดังนั้น องค์กรธุรกิจควรระบุเรื่องทั่วไปที่เสี่ยงต่อผลกระทบที่มีต่อสิทธิมนุษยชนที่สำคัญที่สุด ไม่ว่าด้วยเหตุเกี่ยวกับบริบทในด้านการดำเนินการของผู้ขายของให้บริษัทหรือลูกค้าของบริษัท หรือการดำเนินการเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับบางเรื่องหรือผลิตภัณฑ์บางชนิด หรือบริการบางอย่างที่เข้ามาเกี่ยวข้อง หรือเพราะข้อพิจารณาที่เกี่ยวข้องประการอื่น ก็ควรลำดับความสำคัญของเรื่องเหล่านี้ในการทำการแผ่ระวางในเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง

ปัญหาเรื่องการเป็นผู้สมคบกันกระทำผิดอาจเกิดขึ้นได้ เมื่อองค์กรธุรกิจหนึ่งได้มีส่วนหรือดูเหมือนว่ามีส่วนก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ก่อขึ้นโดยฝ่ายอื่น การเป็นผู้ร่วมกระทำผิดมีทั้งในความหมายทางกฎหมายและความหมายที่ไม่เกี่ยวกับทางกฎหมาย โดยในเรื่องไม่เกี่ยวกับทางกฎหมาย ตัวอย่างเช่น เมื่อองค์กร

ธุรกิจถูกมองว่าเป็นผู้ร่วมกระทำผิดในการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง หรือเมื่อองค์กรธุรกิจเห็นว่าได้ประโยชน์จากการทำไม่ชอบของอีกฝ่ายหนึ่งนั้น

สำหรับเรื่องทางกฎหมาย เขตอำนาจทางกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ห้ามไม่ให้เป็นผู้สมรู้ร่วมคิดในการกระทำความผิดทางอาญา และมีบางประเทศที่ยอมให้มีการความรับผิดชอบในทางอาญาขององค์กรธุรกิจในการมีส่วนร่วมกระทำความผิดเช่นนั้นตามปกติแล้ว การดำเนินคดีแพ่งก็อาจทำโดยอาศัยการที่องค์กรธุรกิจได้มีส่วนร่วมตามที่ถูกล่าหาในการก่ออันตราย แม้ว่าการดำเนินคดีแพ่งเหล่านี้จะไม่ได้วางกรอบโดยใช้แง่มุมทางสิทธิมนุษยชน น้ำหนักของหลักกฎหมายอาญาระหว่างประเทศแสดงว่ามาตรฐานที่เกี่ยวข้องสำหรับการให้ความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนคือ การให้ความช่วยเหลือหรือการให้กำลังใจที่มีผลในทางปฏิบัติซึ่งมีผลสำคัญในการกระทำอาชญากรรมนั้น

การคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนในการประกอบธุรกิจจะช่วยให้องค์กรธุรกิจดูแลเรื่องการเสี่ยงภัยจากการฟ้องร้องทางกฎหมาย ทั้งนี้ โดยองค์กรธุรกิจควรทำตามขั้นตอนที่ชอบด้วยเหตุผล เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกล่าหาว่าเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่อย่างไรก็ตาม องค์กรธุรกิจที่ดำเนินการโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน โดยการเฝ้าระวังในเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจังไม่ได้หมายความว่า จะทำให้องค์กรธุรกิจนั้นปลอดภัยจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนและหลุดพ้นจากความรับผิดชอบใด ๆ

18

เพื่อที่จะวัดความเสี่ยงภัยในด้านสิทธิมนุษยชน องค์กรธุรกิจ ควรระบุและประเมินผลกระทบทางลบด้านสิทธิมนุษยชน ที่เกิดขึ้นจริงหรืออาจเกิดขึ้นจากการที่องค์กรธุรกิจเข้าไป เกี่ยวข้องไม่ว่าโดยกิจการขององค์กรธุรกิจเองหรือเป็นผล ตามมาของความสัมพันธ์ทางธุรกิจขององค์กรธุรกิจ โดยมีกระบวนการ ดังนี้

- (ก) ประเมินความเสี่ยงโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนภายในหรือภายนอก ที่เป็นอิสระ
- (ข) จัดให้มีการปรึกษาหารืออย่างจริงจังกับกลุ่มที่อาจจะได้รับผลกระทบ และ ผู้มีส่วนได้เสียตามความเหมาะสมกับขนาดขององค์กรธุรกิจ สภาพและบริบท ของการดำเนินการ

คำอธิบาย

ขั้นตอนแรกในการดำเนินการเฝ้าระวังในเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจังคือ ระบุและประเมินธรรมชาติของผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนที่อาจเกิดขึ้นได้ หรือองค์กร ธุรกิจอาจจะเข้าไปเกี่ยวข้อง ความมุ่งหมายก็คือ เพื่อเข้าใจผลกระทบที่ชัดเจนที่มีต่อ กลุ่มคนเฉพาะ โดยอนุมานว่าเกิดจากบริบทเฉพาะใดในการดำเนินการประเมินบริบท ทางสิทธิมนุษยชนก่อนหน้านี้จะมีกิจกรรมทางธุรกิจจะกระทำได้เมื่อระบุว่าใครเป็นผู้ได้รับผลกระทบ จัดหมวดหมู่ มาตรฐาน และประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง และคาดการณ์ว่ากิจกรรมที่จะดำเนินการและความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องอาจ กระทบต่อสิทธิมนุษยชนของผู้เกี่ยวข้องอย่างไร ในกระบวนการนี้องค์กรธุรกิจ ควรจะ ให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อผลกระทบที่ตามมา โดยเฉพาะผลกระทบที่มีต่อปัจเจกชน แยกต่างหากจากกลุ่มหรือประชากรทั่วไปที่อาจจะตกอยู่ในภาวะเสี่ยงภัยมากขึ้นเพราะ ถูกกั้นไปอยู่ที่ชายขอบ โดยขอให้คำนึงถึงความเสี่ยงภัยของหญิงและชายที่แตกต่างกัน

ในขณะที่วิธีประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนอาจรวมอยู่ในกระบวนการ อื่น ๆ เช่น การประเมินความเสี่ยงภัยหรือการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม

หรือผลกระทบทางสังคม กระบวนการเหล่านี้ควรจะรวมเอาสิทธิมนุษยชนที่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติเข้าไว้เป็นจุดอ้างอิง เพราะการดำเนินการขององค์กรธุรกิจอาจมีโอกาสที่ไปกระทบต่อสิทธิมนุษยชนด้านใดด้านหนึ่งได้

สถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนนั้นมีพลวัต การประเมินผลกระทบทางสิทธิมนุษยชนก็ควรจะดำเนินการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องก่อนหน้าที่จะมีกิจกรรมหรือความสัมพันธ์ใหม่ ก่อนหน้าที่จะตัดสินใจหรือมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินการที่สำคัญ เช่น การเข้าสู่ตลาด การวางตลาด ผลิตภัณฑ์ การเปลี่ยนนโยบายหรือการเปลี่ยนแปลงที่กว้างกว่านั้นขององค์กรธุรกิจ เพื่อสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในภาวะของการดำเนินการ เช่น เกิดความตึงเครียดสูงขึ้นในสังคม และต้องทำเป็นครั้งคราวตลอดอายุของกิจกรรมหรือความสัมพันธ์

เพื่อให้องค์กรธุรกิจสามารถประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากองค์กรธุรกิจได้อย่างเที่ยงตรง องค์กรธุรกิจควรพยายามเข้าใจความกังวลของผู้เกี่ยวข้องที่น่าจะได้รับผลกระทบ โดยปรึกษาหารือกับ พวกเขาโดยตรงในลักษณะที่คำนึงถึงอุปสรรคทางการสื่อสาร และอุปสรรคอื่นที่มีต่อการสร้างความสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่ปรึกษาหารือกันไม่ได้ องค์กรธุรกิจควรพิจารณาทางเลือกที่เป็นไปได้ เช่น หารือกับผู้เชี่ยวชาญที่เป็นอิสระและน่าเชื่อถือ รวมทั้งผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชนและกลุ่มประชาสังคมอื่น ๆ

การประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนจะนำไปสู่ขั้นตอนต่อไปของกระบวนการเฝ้าระวังในเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจัง

19

เพื่อป้องกันหรือลดผลกระทบที่มีผลในทางลบต่อสิทธิมนุษยชน
องค์กรธุรกิจควรบูรณาการสิ่งที่ค้นพบจากการประเมินผลกระทบ
ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่และกระบวนการภายใน
และดำเนินการตามมาตรการที่เหมาะสม

(ก) การบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพต้องมีสิ่งต่อไปนี้

- (1) องค์กรธุรกิจต้องมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมทำหน้าที่ติดตามผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน
- (2) กระบวนการตัดสินใจภายใน การจัดสรรงบประมาณ และการกำกับดูแลกระบวนการ จะทำให้มีการสนองตอบที่มีประสิทธิภาพต่อผลกระทบดังกล่าว

(ข) การกระทำหรือมาตรการที่เหมาะสมจะต่างกันออกไปด้วยเหตุผล ดังต่อไปนี้

- (1) องค์กรธุรกิจก่อนหรือมีส่วนร่วมในการทำให้เกิดผลกระทบในทางลบหรือองค์กรธุรกิจเพียงแค่เข้าไปเกี่ยวข้อง เพราะถูกโยงโดยตรงกับการดำเนินการผลิตผลิตภัณฑ์ หรือบริการของธุรกิจที่มีความสัมพันธ์ด้วย
- (2) อำนาจต่อรองขององค์กรธุรกิจในการแก้ปัญหาและดูแลผลกระทบในทางลบ

คำอธิบาย

การบูรณาการในแนวนอนภายในองค์กรธุรกิจทั้งหมดในเรื่องของการประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนจะมีประสิทธิภาพต่อเมื่อมีการกำหนดนโยบายสิทธิมนุษยชนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย ความผูกพันเช่นนี้ต้องมีขึ้นเพื่อเป็นหลักประกันว่าการประเมินข้อค้นพบดังกล่าวเป็นที่รับทราบและเข้าใจตรงกัน และนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้อง

ในการประเมินผลกระทบในด้านสิทธิมนุษยชน องค์กรธุรกิจควรมองหาผลกระทบทั้งที่เกิดขึ้นจริงและคาดว่าจะเกิดขึ้นได้ โดยผลกระทบที่คาดว่าจะ

เกิดขึ้นควรจะได้รับการป้องกันหรือทำให้ลดลงได้โดยการบูรณาการข้อค้นพบในแนว
ระนาบตลอดทั้งองค์กรธุรกิจ ในขณะที่ผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงและเกิดขึ้นแล้ว
ควรจะเป็นเรื่องที่ควรได้รับการแก้ไขเยียวยา (หลักการข้อ 22)

เมื่อองค์กรธุรกิจก่อหรืออาจก่อผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน องค์กรธุรกิจนั้น
ก็ควรจะดำเนินขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อยุติหรือป้องกันผลกระทบที่จะตามมา

ในกรณีที่องค์กรธุรกิจมีส่วนร่วมหรืออาจมีส่วนร่วมในการก่อผลกระทบ
ด้านสิทธิมนุษยชน องค์กรธุรกิจก็ควรจะดำเนินขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อยุติหรือป้องกัน
ผลกระทบที่เกิดขึ้น หรือใช้อำนาจของตนในการแก้ไขเปลี่ยนแปลง เพื่อลดผลกระทบ
ที่เหลืออยู่ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

เมื่อองค์กรธุรกิจไม่ได้มีส่วนในการก่อผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน
แต่ผลกระทบนั้นก็ยังคงเกี่ยวข้องโดยตรงกับการดำเนินการผลิต ผลิตภัณฑ์ หรือ
การบริการโดยความสัมพันธ์ทางธุรกิจกับธุรกิจอื่น สถานการณ์เช่นนี้ปัจจัยที่จะมีส่วน
ในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม ได้แก่ อำนาจในการเปลี่ยนแปลงขององค์กรธุรกิจ
ที่มีอยู่เหนือหน่วยที่เกี่ยวข้อง ความสัมพันธ์นั้นมีความสำคัญต่อองค์กรธุรกิจเพียงใด
ระดับความรุนแรงของการละเมิดสิทธิมนุษยชน และการยุติความสัมพันธ์กับอีกธุรกิจหนึ่ง
จะมีผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนด้วยหรือไม่

สถานการณ์และผลที่ตามมาในเรื่องสิทธิมนุษยชนยังมีความซับซ้อนเพียงใด
ก็ยังมีเหตุผลมากขึ้นที่องค์กรธุรกิจจะใช้คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญอิสระในการตัดสินใจ
ว่าจะดำเนินการแก้ปัญหาอย่างไร

ถ้าองค์กรธุรกิจมีอำนาจเปลี่ยนแปลงเพื่อป้องกันหรือลดผลกระทบในทางลบ
องค์กรธุรกิจก็ควรใช้อำนาจนั้นแก้ไข ถ้าองค์กรธุรกิจไม่มีอำนาจแก้ไข ก็ควรจะมีแนวทาง
สำหรับองค์กรธุรกิจในการเพิ่มอำนาจขององค์กรธุรกิจนั้น โดยการเสริมสร้างสมรรถนะ
หรือสิ่งจูงใจอื่น ๆ แก่หน่วยที่เกี่ยวข้อง หรือร่วมมือกับผู้กระทำผิดอื่น ๆ

ในสถานการณ์ที่องค์กรธุรกิจไม่มีอำนาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพื่อป้องกันหรือลด
ผลกระทบในทางลบ และองค์กรธุรกิจไม่สามารถที่จะแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจของตน
ในกรณีนี้องค์กรธุรกิจควรพิจารณายุติความสัมพันธ์ โดยพิจารณาถึงการประเมิน
ที่น่าเชื่อถือเกี่ยวกับผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนหากมีการยุติความสัมพันธ์ดังกล่าว

เมื่อความสัมพันธ์นั้น “สำคัญ” สำหรับองค์กรธุรกิจ การยุติความสัมพันธ์ทำให้
เกิดการท้าทายอย่างอื่นเพิ่มขึ้นอีก ความสัมพันธ์อาจจะถือว่าสำคัญ ถ้าความสัมพันธ์นั้น
ทำให้มีผลิตผลหรือบริการที่สำคัญต่อธุรกิจขององค์กรธุรกิจเอง และไม่มีทางเลือกอื่น

ที่สมเหตุสมผลที่ใช้แทนความสัมพันธ์นั้น ในกรณีนี้ ความร้ายแรงของผลกระทบที่มีต่อสิทธิมนุษยชนต้องได้รับการพิจารณาด้วย ยิ่งการละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรงเท่าใด องค์กรธุรกิจจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเร็วเท่านั้น ก่อนที่องค์กรธุรกิจจะตัดสินใจว่าองค์กรธุรกิจควรจะยุติความสัมพันธ์หรือไม่ อย่างไรก็ตาม トラบเท่าที่การละเมิดสิทธิมนุษยชนยังคงมีอยู่ต่อไป และความสัมพันธ์ทางธุรกิจยังคงมีอยู่ องค์กรธุรกิจควรจะแสดงถึงความพยายามในการลดผลกระทบและต้องเตรียมที่จะยอมรับผลในการคงไว้ซึ่งความสัมพันธ์นั้น ไม่ว่าในเรื่องชื่อเสียง การเงิน หรือกฎหมาย

20

ในระหว่างการหาความจริงว่าผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนกำลังได้รับการดูแลหรือไม่ องค์กรธุรกิจควรติดตามตรวจสอบประสิทธิภาพของการแก้ปัญหา การติดตามตรวจสอบ ควรมีลักษณะดังนี้

- (ก) มีตัวชี้วัดด้านคุณภาพและด้านปริมาณที่เหมาะสม
- (ข) การหาข้อมูลสนับสนุนจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียที่ได้รับผลกระทบ

คำอธิบาย

การติดตามตรวจสอบนั้น องค์กรธุรกิจจะรู้ว่านโยบายด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กรได้รับการนำไปใช้อย่างเต็มที่หรือไม่ องค์กรธุรกิจเองได้สนองต่อผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนที่ระบุไว้และได้พยายามผลักดันให้เกิดการปรับปรุงต่อเนื่องหรือไม่

องค์กรธุรกิจควรจะใช้ความพยายามเป็นพิเศษในการติดตามตรวจสอบประสิทธิภาพของการตอบสนองต่อผลกระทบขององค์กรธุรกิจที่มีต่อปัจเจกชนและกลุ่มประชาชนที่อยู่ในภาวะเสี่ยงภัย หรือการถูกกีดกันไปสู่อายวขอบ

การติดตามตรวจสอบ องค์กรธุรกิจควรจะบูรณาการเครื่องมือที่องค์กรธุรกิจใช้อยู่แล้วในเรื่องอื่น ๆ เข้าไปในกระบวนการวิธีรายงานภายในที่เกี่ยวข้อง กระบวนการนี้ควรรวมถึงสัญญาและการทบทวนเกี่ยวกับผลประกอบการ ตลอดจนการสำรวจและการตรวจสอบบัญชีโดยใช้ข้อมูลที่แยกตามเพศ กลไกในการรับเรื่องร้องทุกข์ในระดับปฏิบัติการอาจมีประโยชน์ในการหาข้อมูลสนับสนุนที่สำคัญในเรื่องประสิทธิภาพของการเฝ้าระวังในเรื่องสิทธิมนุษยชนอย่างจริงจังโดยองค์กรธุรกิจที่ได้รับผลกระทบโดยตรงด้วย (หลักการข้อ 29)

21

การพิจารณารายละเอียดในเรื่องผู้รับผิดชอบเพื่อดูว่าองค์กรธุรกิจดูแลผลกระทบในเรื่องสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากองค์กรธุรกิจอย่างไร องค์กรธุรกิจควรมีความพร้อมที่จะสื่อสารเรื่องนี้กับภายนอก โดยเฉพาะเมื่อมีข้อกังวลที่ถูกนำเสนอโดยผู้มีส่วนได้เสียที่ได้รับผลกระทบ องค์กรธุรกิจที่ดำเนินงานด้วยตนเองหรือบริบทการดำเนินการของตนทำให้มีความเสี่ยงที่จะมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง ควรจะรายงานอย่างเป็นทางการว่า องค์กรธุรกิจนั้นได้ดูแลผลกระทบเหล่านั้นอย่างไรในทุกกรณี การสื่อสารควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

- (ก) มีแบบและเวลาที่สะท้อนผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนขององค์กรธุรกิจ และผู้มีส่วนได้เสียควรจะเข้าถึงได้
- (ข) จัดให้มีข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ เพื่อประเมินความเพียงพอของการตอบสนองขององค์กรธุรกิจต่อผลกระทบทางสิทธิมนุษยชนในประเด็นที่เกี่ยวข้อง
- (ค) ไม่ก่อให้เกิดการเสี่ยงภัยให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย บุคลากร หรือข้อกำหนดที่ขอบด้วยกฎหมายในเรื่องความลับในทางพาณิชย์

คำอธิบาย

องค์กรธุรกิจต้องมีนโยบายและกระบวนการแสดงความรับผิดชอบในการเคารพหลักสิทธิมนุษยชนที่สาธารณะสามารถรับรู้ได้ และแสดงว่าองค์กรธุรกิจมีการปฏิบัติที่เคารพหลักสิทธิมนุษยชน มีการให้ข้อมูลข่าวสาร แจ้งมาตรการที่โปร่งใส มีผู้รับผิดชอบต่อปัจเจกชนหรือกลุ่มบุคคลที่อาจได้รับผลกระทบตลอดจนผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้ผู้ลงทุนใช้มาตรการดังกล่าว

การสื่อสารอาจเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ รวมทั้งการพบปะของบุคคลภายใน ผ่านการสนทนาทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนได้เสียที่ได้รับผลกระทบและรายงานต่อสาธารณะอย่างเป็นทางการ โดยเปลี่ยนรูปแบบจากรายงานประจำปี มาเป็นรายงานเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมและความยั่งยืนขององค์กรธุรกิจ การปรับปรุงแบบให้ทันสมัยและรายงานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และรายงานสถานะการเงินผนวกกับรายงานอื่น ๆ

การรายงานอย่างเป็นทางการโดยองค์กรธุรกิจเป็นที่คาดหวังได้ เมื่อมีความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง ไม่ว่าจะเกิดจากลักษณะของการดำเนินการขององค์กรธุรกิจ หรือจากบริบทของการดำเนินการ การรายงานควรครอบคลุมหัวข้อและตัวชี้วัดที่กำหนดว่าองค์กรธุรกิจจะระบุและดูแลผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนอย่างไร การตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยอิสระในการรายงานเรื่องสิทธิมนุษยชน อาจจะทำให้เนื้อหาของรายงานมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น นอกจากนี้ อาจเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับตัวชี้วัดเฉพาะภาคส่วนเท่าที่จำเป็น

การเยียวยา Remediation

22

ในกรณีที่องค์กรธุรกิจถูกระบุว่าได้ก่อให้เกิดหรือมีส่วนร่วมในการละเมิดสิทธิมนุษยชน องค์กรธุรกิจเหล่านั้นควรจัดให้มีหรือร่วมมือในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น โดยใช้กระบวนการที่ชอบด้วยกฎหมาย

คำอธิบาย

แม้ว่าองค์กรธุรกิจจะมีนโยบายและวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดแล้ว ก็ยังอาจก่อให้เกิดหรือมีส่วนทำให้เกิดผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนโดยไม่ได้คาดหมายมาก่อน หรือไม่สามารถป้องกันได้

เมื่อเกิดผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนโดยไม่ได้คาดหมายมาก่อนหรือไม่สามารถป้องกันได้ ความรับผิดชอบขององค์กรธุรกิจที่จะเคารพหลักสิทธิมนุษยชน กำหนดให้ต้องร่วมดำเนินการอย่างจริงจังในการเยียวยาโดยองค์กรธุรกิจเองหรือโดยร่วมมือกับผู้กระทำการอื่น ๆ กลไกในการรับเรื่องราวร้องทุกข์ในระดับการดำเนินการ สำหรับผู้ที่มีโอกาสที่จะได้รับผลกระทบจากกิจกรรมขององค์กรธุรกิจ ควรเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่จะนำไปสู่การเยียวยา เมื่อกลไกเหล่านี้เป็นไปตามหลักการสำคัญบางประการ ตามที่อธิบายไว้โดยละเอียดในหลักการข้อ 31

เมื่อผลกระทบในทางลบได้เกิดขึ้นโดยที่องค์กรธุรกิจไม่ได้ก่อหรือไม่ได้มีส่วนร่วมในการทำให้เกิดขึ้นโดยตรง แต่เกี่ยวข้องจากการดำเนินการผลิต หรือบริการขององค์กรธุรกิจโดยธุรกิจอื่นที่มีความสัมพันธ์ทางธุรกิจด้วย ความรับผิดชอบที่จะเคารพหลักสิทธิมนุษยชนไม่ได้กำหนดว่าองค์กรธุรกิจต้องจัดการเยียวยาด้วยตนเอง แต่ว่าองค์กรธุรกิจอาจแสดงบทบาทในการเยียวยาเช่นว่าได้ บางสถานการณ์ที่มีการกล่าวหาว่ามีความเกี่ยวข้องกับอาชญากรรม ก็ต้องให้ความร่วมมือกับกลไกทางกระบวนการยุติธรรม

การชี้แนะต่อไปเป็นเรื่องกลไกที่อาจใช้เพื่อการเยียวยา รวมทั้งกรณีที่มีการกล่าวหาว่ามีการต่อสู้อยู่เรื่องผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน ได้รวมอยู่ในส่วนที่สามว่าด้วยการเข้าถึงการเยียวยา

ประเด็นในบริบทต่าง ๆ

Issues of Context

23

ในทุกบริบท องค์กรธุรกิจควรจะ

- (ก) ทำตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ และเคารพต่อหลักสิทธิมนุษยชนที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลตามความเหมาะสม
- (ข) เมื่อเผชิญสถานการณ์ขัดแย้งให้แสวงหาแนวทางที่จะเคารพหลักการที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล
- (ค) ปฏิบัติตามกฎหมายในการจัดการความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง โดยถือเป็นประเด็นการทำตามกฎหมายในที่ใดก็ตามที่องค์กรธุรกิจดำเนินการ

คำอธิบาย

แม้ว่าลักษณะเฉพาะของประเทศและบริบทแห่งท้องถิ่น อาจกระทบต่อความเสี่ยงเรื่องสิทธิมนุษยชนของกิจกรรมของแต่ละองค์กรธุรกิจและความสัมพันธ์ทางธุรกิจ องค์กรธุรกิจทุกแห่งมีความรับผิดชอบเช่นเดียวกันที่จะเคารพสิทธิมนุษยชนไม่ว่าจะดำเนินการอยู่ที่ใด ในกรณีที่บริบทของท้องถิ่นไม่เอื้อให้กระทำตามความรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ องค์กรธุรกิจต้องเคารพหลักสิทธิมนุษยชนที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในภาวะแวดล้อมนั้น ๆ และต้องแสดงถึงความพยายามขององค์กรธุรกิจในเรื่องนี้

การดำเนินการในบางสภาวะ เช่น ในบริเวณที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้ง การเสี่ยงภัยขององค์กรธุรกิจอาจเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นผู้สมคบในการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างร้ายแรงที่กระทำโดยผู้อื่น เช่น กองกำลังเพื่อความมั่นคง องค์กรธุรกิจควรจะ ปฏิบัติต่อความเสี่ยงภัยชนิดนี้โดยปฏิบัติตามกฎหมาย เพื่อมิให้เหตุการณ์ลุกลาม และเพิ่มความรับผิดชอบตามกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นจากการฟ้องร้องทางแพ่งนอกดินแดน และจากการรวมเอาบทบัญญัติของธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ เข้ามาในประเทศ หรือเขตการปกครองที่บัญญัติให้องค์กรธุรกิจมีความรับผิดชอบ ทางอาญา นอกจากนี้ กรรมการ เจ้าหน้าที่ และลูกจ้างขององค์กรธุรกิจอาจต้องรับผิดชอบ เป็นรายบุคคลสำหรับการกระทำที่กลายเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรง

ในบริบทที่ซับซ้อนเช่นนี้ องค์กรธุรกิจควรสร้างความมั่นใจว่าจะไม่ทำให้ สถานการณ์เลวร้ายมากขึ้น นอกจากการปรึกษาหารือภายในโดยใช้องค์ความรู้และความเชี่ยวชาญที่มีอยู่ในองค์กรธุรกิจเองแล้ว ยังต้องปรึกษาร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ ภายนอกที่เป็นอิสระและน่าเชื่อถือ รวมทั้งจากรัฐบาล องค์กรภาคประชาสังคม และ สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และการริเริ่มของผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายด้วย

24

ในกรณีที่ต้องจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินการ เพื่อดูแลผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นจริงหรือ มีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้น องค์กรธุรกิจควรหาแนวทางในเชิง ป้องกัน และทำให้สถานการณ์ผ่อนคลายลงให้มากที่สุด ซึ่งหากเข้าไปดำเนินการล่าช้าเกินไป อาจส่งผลกระทบจนยากจะเยียวยา

คำอธิบาย

ในขณะที่องค์กรธุรกิจมีหน้าที่ดูแลผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน แต่ไม่สามารถ ที่จะดำเนินการเรื่องทั้งหมดได้ในเวลาเดียวกัน เมื่อไม่มีข้อบ่งชี้ทางกฎหมาย จึงควร จัดลำดับความสำคัญโดยควรดำเนินการในเรื่องผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรง ที่สุดก่อน โดยให้คำนึงถึงการดำเนินการที่ล่าช้าว่าอาจส่งผลกระทบจนยากต่อการ เยียวยา การแก้ไขความรุนแรงอาจไม่ใช่แนวคิดในบริบทนี้ แต่สัมพันธ์กับผลกระทบ ด้านสิทธิมนุษยชนอื่นที่องค์กรธุรกิจได้ระบุไว้

ส่วนที่ 3

การเข้าถึงการเยียวยา

Access to Remedy

ก. หลักการพื้นฐาน

25 ในฐานะที่รัฐมีหน้าที่ต้องคุ้มครองไม่ให้องค์กรธุรกิจละเมิดสิทธิมนุษยชน รัฐต้องใช้ขั้นตอนที่เหมาะสม เพื่อประกันว่าผู้ได้รับผลกระทบต้องมีช่องทางเข้าถึงการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยวิธีการทางศาลและกระบวนการยุติธรรม การบริหารนิติบัญญัติ หรือวิธีการที่เหมาะสมอื่น ๆ เพื่อดำเนินการเมื่อเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในดินแดนหรือเขตอำนาจของรัฐ

คำอธิบาย

เมื่อเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน หากรัฐไม่ดำเนินการตามขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อสืบสวน ลงโทษและแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ การทำหน้าที่ของรัฐจะสะท้อนความไม่มีประสิทธิภาพและไร้ความหมาย

การเข้าถึงการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ มีทั้งแง่มุมทางวิธีการและสาระของเรื่องการเยียวยาที่มีกลไกการรับเรื่องร้องทุกข์ที่ได้อธิบายไว้ในส่วนนี้ กล่าวโดยทั่วไปแล้ว อาจมีหลายรูปแบบและเนื้อหาที่จะบรรเทาความเสียหายด้านสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้น การเยียวยารวมถึงคำขอโทษ การนำกลับสู่สถานะเดิม การฟื้นฟู การชดเชยทางการเงินหรือทางอื่นที่ไม่ใช่เงิน และมาตรการบังคับเชิงลงโทษ (ไม่ว่าจะเป็นในทางอาญาหรือทางปกครอง เช่น การปรับ) อีกทั้งการป้องกันความเสียหายโดยใช้คำสั่งศาล เพื่อห้ามหรือการประกันไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำ เป็นต้น กระบวนการสำหรับจัดให้มีการเยียวยาควรจะเป็นกลาง ป้องกันการทุจริตและปลอดจากการแทรกแซงทางการเมืองและอื่น ๆ ซึ่งอาจมีผลต่อการเยียวยา

สำหรับหลักการชี้แนะฉบับนี้ **ความเดือดร้อน** หมายถึง ความอยู่ดีธรรมที่ปัจเจกชนหรือกลุ่มบุคคลได้รับรู้ถึงการมีสิทธิตามกฎหมาย สัญญา คำสัญญาโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย วิธีปฏิบัติตามประเพณีหรือความเชื่อทั่วไปในเรื่องความเป็นธรรมของชุมชนที่ได้รับผลกระทบ คำว่า **กลไกเกี่ยวกับการร้องทุกข์** หมายถึง กระบวนการที่ทำเป็นประจำ ไม่ว่าจะโดยกลไกรัฐหรือกลไกนอกรัฐ การใช้กระบวนการศาลหรือไม่ใช้ศาล ซึ่งเป็นช่องทางร้องทุกข์เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยองค์กรธุรกิจซึ่งหยิบยกขึ้นมาพิจารณาและการแสวงหาการเยียวยา

กลไกการร้องทุกข์ที่อาจดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐหรือโดยองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติ กลไกนี้อาจเป็นกลไกทางกระบวนการยุติธรรมหรือไม่ใช่กระบวนการยุติธรรม ในบางกลไกผู้ที่ได้รับผลกระทบย่อมเกี่ยวข้องโดยตรงในการแสวงหาการเยียวยาหรือกลไกอื่น ๆ จะมีคนกลางมาแสวงหาการเยียวยาแทน เช่น ศาลในการดำเนินคดีทั้งทางแพ่งและทางอาญา ศาลแรงงานหรือคณะกรรมการไตรภาคี สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หน่วยงานระดับชาติภายใต้แนวปฏิบัติขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินและหน่วยงานที่รับเรื่องราวร้องทุกข์ของรัฐบาล

การประกันการเข้าถึงการเยียวยาสำหรับการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจนั้น ทำให้เกิดความตระหนักในหมู่สาธารณชน ความเข้าใจในกลไกเหล่านี้ วิธีการเข้าถึง และการสนับสนุนเพื่อการเข้าถึง เช่น ด้านการเงินหรือด้านผู้เชี่ยวชาญ

กลไกเพื่อการร้องทุกข์ไม่ว่าทางศาลหรือไม่ใช่ศาล ควรจะก่อให้เกิดพื้นฐานของระบบการเยียวยาที่กว้างขึ้น เช่น กลไกการร้องทุกข์ในระดับปฏิบัติการที่สามารถจัดให้มีการเยียวยาในระยะต้น ในทางกลับกัน กลไกระดับรัฐและกลไกระดับปฏิบัติการสามารถเสริมหรือแก้ไขได้โดยเริ่มคิดริเริ่มร่วมกัน ตลอดจนกลไกทางสิทธิมนุษยชนระดับระหว่างประเทศและระดับภูมิภาค ข้อชี้แนะเพิ่มเติมในเรื่องกลไกเหล่านี้อยู่ในหลักการชี้แนะฯ ข้อ 26 ถึง 31

ข. หลักการในการดำเนินการ

กลไกทางการยุติธรรมของรัฐ State - based judicial mechanisms

26 รัฐควรใช้ขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อประกันประสิทธิผลของกลไกยุติธรรมภายในประเทศ ในการดูแลสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ รวมทั้งพิจารณาแนวทางในการลดอุปสรรคทางกฎหมายการปฏิบัติ และอุปสรรคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่อาจนำไปสู่การปฏิเสธการเข้าถึงการเยียวยา

คำอธิบาย

กระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพเป็นหลักประกันการเข้าถึงการเยียวยาจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ขึ้นอยู่กับกระบวนการพิจารณาที่มีความเป็นกลางและเที่ยงธรรม

รัฐควรประกันว่า รัฐไม่ได้เป็นผู้สร้างอุปสรรคและขัดขวางการนำคดีที่มีความชอบธรรมสู่ศาล เมื่อกระบวนการศาลเป็นส่วนประกอบสำคัญในการเข้าถึงการเยียวยา หรือแหล่งการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพอื่น ๆ ที่มีอยู่ รัฐควรมีหลักประกันว่าการเข้าถึงความยุติธรรมไม่มีอุปสรรคจากการฉ้อฉลในกระบวนการยุติธรรม และประกันด้วยว่าศาลจะเป็นอิสระจากแรงกดดันทางเศรษฐกิจ ทางการเมือง หน่วยงานภาครัฐ และจากผู้ประกอบการทางธุรกิจ และประกันว่ากิจกรรมที่ชอบด้วยกฎหมายและสันติวิธีของนักปกป้องสิทธิมนุษยชนจะไม่ถูกขัดขวาง

อุปสรรคทางกฎหมายอาจกีดกันคดีที่ชอบด้วยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับธุรกิจไม่ให้เกิดรับการพิจารณา เช่น

- เมื่อแนวทางที่ได้กำหนดความรับผิดชอบทางกฎหมายในหมู่สมาชิกของกลุ่มองค์กรธุรกิจภายใต้กฎหมายแพ่งหรือกฎหมายอาญภายในประเทศ เปิดช่องให้เกิดการเลี่ยงความรับผิดชอบ

- ในกรณีที่ผู้ร้องไม่อาจเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของรัฐและไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการศาล ไม่ว่าเนื้อหาของกรรณร้องจะมีเหตุผลอย่างไร

- เมื่อคนบางกลุ่ม เช่น กลุ่มชนดั้งเดิมและผู้อพยพ ถูกกันออกไปจากการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทางกฎหมายในระดับเดียวกันกับที่คุ้มครองประชาชนทั่วไป

อุปสรรคทางการปฏิบัติ และทางกระบวนการพิจารณาในการเข้าถึงการเยียวยาทางยุติธรรมอาจเกิดขึ้นได้ในกรณี ดังต่อไปนี้

- ค่าใช้จ่ายในการนำคดีมาฟ้องร้องต่อศาลสูงมากเกินไป จนไม่สามารถนำมาอ้างได้ว่าการกำหนดอัตราสูงไว้เพื่อป้องกันมิให้คดีที่ไม่มีมูลเข้าสู่การพิจารณา และไม่อาจลดลงไปเป็นระดับที่เหมาะสมโดยอาศัยการสนับสนุนของรัฐ กลไกตลาด (เช่น การประกันภัยทางคดีความ และโครงสร้างของค่าธรรมเนียมทางกฎหมาย) หรือช่องทางอื่น ๆ

- ผู้ร้องประสบปัญหาในการหาทนายความหรือผู้ร้องแทน เนื่องจากขาดปัจจัยหรือแรงจูงใจอื่น แสวงหาทนายความที่จะให้คำแนะนำแก่ผู้เรียกร้องในเรื่องเช่นนี้

- การรวมกลุ่มกันฟ้องคดีหรือการฟ้องคดีโดยผู้แทนทำได้ยาก เช่น การฟ้องคดีเป็นกลุ่มและกระบวนการพิจารณาอย่างอื่นที่จะทำให้มีการดำเนินคดีร่วมกันเป็นการกีดกันไม่ให้ผู้ร้องแต่ละคนได้รับการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ

- ผู้ฟ้องคดีของรัฐ (อัยการ) ขาดทรัพยากร ความเชี่ยวชาญ และการสนับสนุนในการทำหน้าที่สืบสวนในเรื่องอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนของปัจเจกชนกับองค์กรธุรกิจ

อุปสรรคเหล่านี้ หลายประการเกิดขึ้นจากความไม่เท่าเทียมกันระหว่างคู่กรณีในการฟ้องร้องเรื่องสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ เช่น ปัจจัยทางการเงิน การเข้าถึงข้อมูล และความชำนาญ ยิ่งกว่านั้น ไม่ว่าโดยผลของการเลือกปฏิบัติอย่างจริงจัง หรือ

โดยไม่ได้ตั้งใจของวิธีที่กลไกทางยุติธรรมได้ถูกออกแบบและดำเนินการ ปัจเจกชนจากกลุ่มหรือกลุ่มประชากรที่อยู่ในภาวะเสี่ยงที่สูง ผู้ด้อยโอกาสหรือคนชายขอบมักจะเผชิญกับอุปสรรคเพิ่มขึ้นในทางวัฒนธรรม สังคม กายภาพและการเงิน ในการที่จะเข้าถึงและได้ประโยชน์จากกลไกเหล่านี้ ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษแก่สิทธิและความจำเป็นเฉพาะของแต่ละกลุ่ม หรือกลุ่มประชากรในแต่ละชั้นของกระบวนการเยียวยา กล่าวคือ การเข้าถึงกระบวนการและผลลัพธ์

กลไกการร้องทุกข์ที่ไม่ใช่กระบวนการยุติธรรมโดยรัฐ

State - based non - judicial grievance mechanisms

27

รัฐควรจัดให้มีกลไกการร้องทุกข์นอกกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม ควบคู่ไปกับกลไกทางกระบวนการยุติธรรม โดยให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของระบบอันครอบคลุมที่อาศัยรัฐ เพื่อการเยียวยาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ

คำอธิบาย

กลไกการร้องทุกข์ทางปกครอง ทางนิติบัญญัติและอื่น ๆ ที่อยู่นอกกระบวนการยุติธรรม มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนกลไกทางกระบวนการยุติธรรม แม้ในกรณีที่ระบบการยุติธรรมมีประสิทธิภาพและมีทรัพยากร เพียงพอ แต่กลไกทางกระบวนการยุติธรรมก็ไม่สามารถแบกรับภาระในการจัดการการกระทำที่ถูกกล่าวหาว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ทั้งหมด การเยียวยาทางกระบวนการยุติธรรมนั้นไม่จำเป็นต้องทำเสมอไป และอาจไม่ใช่แนวทางที่ผู้ร้องประสงค์

ช่องว่างในการจัดให้มีการเยียวยาสำหรับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง ธุรกิจอาจจะเติมเต็มได้ตามความเหมาะสม โดยขยายอำนาจที่ได้รับมอบหมายของ กลไกนอกกระบวนการยุติธรรมที่ปรากฏอยู่ หรือโดยเพิ่มกลไกใหม่ สิ่งเหล่านี้อาจจะ เป็นการใกล้เคียง การตัดสิน หรือทำตามกระบวนการที่เหมาะสมในทางวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับเรื่องสิทธิมนุษยชนหรือผสมผสานกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับประเด็นปัญหา ประโยชน์สาธารณะที่เกี่ยวข้อง และความจำเป็นของคู่ความ เพื่อประกันประสิทธิภาพ ของกลไกเหล่านี้ โดยมีหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหลักการ ข้อ 31

สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีบทบาทสำคัญเป็นการเฉพาะในเรื่องนี้

เช่นเดียวกับเรื่องกลไกทางกระบวนการยุติธรรม รัฐควรพิจารณาแนวทาง ที่จะดูแลความไม่เท่าเทียมระหว่างคู่กรณีในการฟ้องร้องเรื่องสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้อง กับธุรกิจ และอุปสรรคในการเข้าถึงความยุติธรรมของปัจเจกชน ประชากรกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

28

รัฐควรพิจารณาแนวทางการเข้าถึงกลไกการร้องทุกข์ที่ไม่ใช่ ของรัฐ จากการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับองค์กรธุรกิจ

คำอธิบาย

กลไกการร้องทุกข์นอกภาครัฐประเภทหนึ่ง ย่อมรวมถึงกลไกที่จัดการโดย องค์กรธุรกิจเท่านั้น หรือโดยทำกับผู้มีส่วนได้เสีย ทำโดยสมาคมอุตสาหกรรมหรือกลุ่ม ผู้เกี่ยวข้องที่หลากหลาย กลไกเหล่านี้อยู่นอกกระบวนการยุติธรรม แต่อาจใช้วิธีการ ตัดสินทางศาล กระบวนการที่อาศัยการเจรจา หรือเป็นกระบวนการอันเหมาะสม ในทางวัฒนธรรม และสอดคล้องกับเรื่องสิทธิมนุษยชน กลไกเหล่านี้อาจมีประโยชน์ ในเรื่องความรวดเร็วของการเข้าถึงและการเยียวยา ค่าใช้จ่ายที่ลดลง และ/หรือ ผู้เกี่ยวข้องข้ามชาติ

29

เพื่อให้ความเดือดร้อนของผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนได้รับการดูแลและแก้ไขตั้งแต่ต้น องค์กรธุรกิจควรจัดให้มีหรือเข้าร่วมในกลไกเกี่ยวกับการร้องทุกข์ในระดับปฏิบัติการที่มีประสิทธิผล สำหรับปัจเจกชนหรือชุมชนผู้ได้รับผลกระทบ

คำอธิบาย

ในการร้องทุกข์ระดับปฏิบัติการนั้น องค์กรธุรกิจต้องมีกลไกให้ปัจเจกชนหรือชุมชนที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนสามารถเข้าถึงได้โดยตรง กลไกเหล่านี้มักจะบริหารงานโดยองค์กรธุรกิจ ไม่ว่าจะดำเนินการเองโดยตรง หรือร่วมมือกับผู้อื่น รวมทั้งดำเนินการร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง อาจจัดให้มีขึ้นโดยการกำหนดให้หาทางแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ หรือองค์กรภายนอกที่เป็นที่ยอมรับร่วมกัน กลไกเหล่านี้จำเป็นต้องกำหนดให้ผู้ได้รับผลกระทบเข้าถึงวิธีการแก้ไขก่อน องค์กรเหล่านี้อาจร่วมกับองค์กรธุรกิจโดยตรงในการประเมินประเด็นปัญหาและแสวงหาการแก้ไขอันตรายที่เกิดขึ้น

กลไกการร้องทุกข์ในระดับปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบขององค์กรธุรกิจในการเคารพหลักสิทธิมนุษยชนทำหน้าที่ 2 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง

กลไกระดับปฏิบัติการสนับสนุนให้เกิดการระบุผลกระทบในทางลบต่อสิทธิมนุษยชนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของการเฝ้าระวังอย่างจริงจังที่ทำต่อเนื่อง โดยจัดให้มีช่องทางให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจได้หยิบยกข้อกังวลขึ้นมาพิจารณาในกรณีที่พวกเขาเชื่อว่าการกำลังได้รับหรือจะได้รับผลกระทบทางลบโดยการวิเคราะห์แนวโน้มและแบบอย่างของคำร้อง องค์กรธุรกิจสามารถระบุปัญหาอย่างเป็นระบบและปรับวิธีปฏิบัติขององค์กรธุรกิจให้เป็นไปตามนั้น

ประการที่สอง

กลไกเหล่านี้ทำให้การร้องทุกข์ได้รับการดูแลและแก้ไขตั้งแต่ต้นโดยองค์กรธุรกิจเอง ดังนั้น จึงป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายและความเดือดร้อนเพิ่มมากขึ้น

กลไกเช่นนี้ไม่จำเป็นต้องกำหนดว่า คำร้องทุกข์หรือคำร้องจะกระทำได้เมื่อมีการกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่กลไกนี้มุ่งที่จะระบุข้อกังวลที่ขอบด้วยกฎหมายของผู้ที่อาจได้รับผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน ถ้าข้อกังวลเหล่านั้นไม่ได้รับการระบุและการดูแล ข้อกังวลก็จะเพิ่มเป็นข้อพิพาท และการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่รุนแรงขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป

กลไกร้องทุกข์ในระดับปฏิบัติการควรสะท้อนหลักเกณฑ์บางประการเพื่อประกันประสิทธิผลของกลไกในทางปฏิบัติ (หลักการ ข้อ 31) หลักเกณฑ์เหล่านี้อาจพบเห็นได้โดยอาศัยกลไกการร้องทุกข์แบบต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับประเด็นร้องเรียนอาจเป็นขนาดของสถานประกอบการ ทรัพยากร วัฒนธรรมหรือตัวแปรอื่น ๆ

กลไกการร้องทุกข์ในระดับปฏิบัติการ อาจเป็นส่วนเพิ่มที่สำคัญสำหรับผู้เกี่ยวข้องในวงกว้างขึ้น ในกระบวนการเข้าร่วมและเจรจาต่อรอง แต่ไม่อาจใช้แทนเรื่องทั้งสอง กลไกเช่นนี้ไม่ควรจะใช้ในการทำลายบทบาทการทำงานของสหภาพแรงงานที่ขอบด้วยกฎหมายในการเจรจาข้อพิพาทด้านแรงงาน และไม่ควรจะกีดกันการเข้าถึงกลไกการร้องทุกข์ ไม่ว่าในหรือนอกกระบวนการยุติธรรม

30

ภาคอุตสาหกรรม ผู้มีส่วนได้เสียหลายฝ่าย และข้อตกลงร่วมในเรื่องการเคารพในมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ควรจะประกันการมีกลไกการร้องทุกข์ที่มีประสิทธิผล

คำอธิบาย

มาตรฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนสะท้อนอยู่ในข้อตกลงโดยองค์กรทางอุตสาหกรรม ผู้มีส่วนได้เสียหลายฝ่ายและข้อตกลง ร่วมการกำหนดประมวลข้อพึงปฏิบัติในการทำงาน มาตรฐานการทำงาน กรอบข้อตกลงระดับโลกระหว่างสหภาพแรงงานกับบริษัทข้ามชาติและมาตรการอื่น ๆ

การริเริ่ม การร่วมดำเนินการ ควรประกันว่ามีกลไกที่มีประสิทธิภาพที่ฝ่ายผู้ได้รับผลกระทบหรือตัวแทนตามกฎหมายของผู้ได้รับผลกระทบอาจหยิบยกมาเป็นข้อกังวล เมื่อฝ่ายที่ได้รับผลกระทบเชื่อว่าข้อผูกพันที่เป็นปัญหายังไม่ได้รับการตอบสนอง ความชอบด้วยกฎหมายของการริเริ่มเช่นนั้นอาจตกอยู่ในอันตรายถ้าไม่ได้จัดให้มีกลไกเช่นนั้น กลไกอาจอยู่ในระดับสมาชิกแต่ละองค์กรหรือการริเริ่มการร่วมดำเนินการ หรือทั้งสองอย่าง กลไกเหล่านี้จะทำให้เกิดความรับผิดชอบได้ และช่วยให้มีการเยียวยาผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน

หลักเกณฑ์ในเรื่องประสิทธิภาพ สำหรับกลไกร้องทุกข์นอกกระบวนการยุติธรรม

Effectiveness Criteria for Non-Judicial Grievance Mechanisms

31

เพื่อประกันประสิทธิภาพของตน กลไกการร้องทุกข์นอกกระบวนการยุติธรรมโดยหน่วยงานรัฐและนอกภาครัฐ ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

- (ก) **ชอบด้วยกฎหมาย** คือ ทำให้เกิดความไว้วางใจจากกลุ่มผู้เกี่ยวข้องว่าจะได้ประโยชน์จากกลไกการร้องทุกข์ กระบวนการร้องทุกข์ที่มีความเป็นธรรม
- (ข) **เข้าถึงได้** คือ กลไกการร้องทุกข์เป็นที่รู้จักในกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย และมีการให้ความช่วยเหลือที่เพียงพอแก่ผู้ที่อาจมีอุปสรรคในการเข้าถึง
- (ค) **คาดหมายได้** คือ จัดให้มีกระบวนการพิจารณาที่ชัดเจน เป็นที่รับรู้กันทั่วไป โดยมีกรอบเวลาที่ชัดเจนสำหรับแต่ละขั้นตอน และมีความกระฉับในเรื่องชนิดของกระบวนการและผลลัพธ์กับวิธีเฝ้าติดตาม และการดำเนินการให้เป็นไปตามกระบวนการพิจารณา

(ง) **เป็นธรรม** คือ มุ่งที่จะประกันว่าฝ่ายที่เสียหายมีช่องทางเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำและความเชี่ยวชาญที่จำเป็นในการดำเนินกระบวนการร้องทุกข์อย่างเป็นธรรม ได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอและน่าเชื่อถือ

(จ) **โปร่งใส** คือ ทำให้คู่กรณีในการร้องทุกข์ได้รับการแจ้งความคืบหน้าและจัดให้มีข้อมูลอันเพียงพอเกี่ยวกับการดำเนินการของกลไก เพื่อสร้างความมั่นใจในประสิทธิภาพและตอบสนองประโยชน์สาธารณะใดที่เป็นปัญหา

(จ) **สอดคล้อง** คือ ประกันว่าผลลัพธ์และการเยียวยาจะเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

(ช) **เป็นแหล่งเรียนรู้ต่อเนื่อง** คือ อาศัยมาตรการที่เกี่ยวข้อง เพื่อระบุบทเรียนในการปรับปรุงกลไก และป้องกันความเดือดร้อนในอนาคต

(ช) **สำหรับกลไกในระดับดำเนินการ** ควรมีการเข้าไปพูดคุยและปรึกษารื้อกับกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียตามกลไกที่มีอยู่ โดยหารือกันในเรื่องรูปแบบและการดำเนินการ เพื่อให้การดูแลและแก้ไขความเดือดร้อน

คำอธิบาย

กลไกการร้องทุกข์จะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อถูกนำไปใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ และเกิดความเชื่อมั่นว่าจะสามารถนำไปใช้ได้ หลักเกณฑ์นี้นับเป็นมาตรฐานเพื่อการออกแบบ แก้ไข หรือประเมินกลไกการร้องทุกข์ที่ไม่ใช่กระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ากลไกนั้นมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติ กลไกการร้องทุกข์ที่ออกแบบไม่ดีและเอาไปใช้ไม่ถูกต้องอาจทำให้ผู้เกี่ยวข้องรู้สึกว่าได้ได้รับความเดือดร้อนมากขึ้น ถูกกลดอำนาจและไม่ได้รับการเคารพโดยกระบวนการอื่น

หลักเกณฑ์ 7 ประการแรก (ข้อ ก – ช) ใช้กับกลไกของรัฐหรือที่ไม่ใช่ของรัฐ ในรูปของการเข้าถึงผู้คดีหรือวิธีการสนทนา หลักเกณฑ์ประการที่ 8 (ข้อ ช) เป็นเรื่องเฉพาะเกี่ยวกับกลไกระดับปฏิบัติการที่องค์กรธุรกิจช่วยบริหารจัดการ

คำว่า “กลไกการร้องทุกข์” ใช้ในความหมายทั่วไป คำนี้อาจไม่เหมาะสมหรือมีประโยชน์เสมอไป แต่หลักเกณฑ์ในเรื่องประสิทธิภาพยังคงใช้ได้ คำอธิบายในเรื่องหลักเกณฑ์เฉพาะต่าง ๆ มีดังนี้

(ก) ปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความไว้วางใจของผู้มีส่วนได้เสีย คือ ผู้มีส่วนได้เสีย ต้องมีความเชื่อมั่นในกลไกที่มีอยู่และต้องมีหลักประกันว่า คู่กรณีในกระบวนการร้องทุกข์จะไม่สามารถเข้ามาก้าวร้าวกับการดำเนินการอย่างเป็นธรรม

(ข) อุปสรรคในการเข้าถึงอาจรวมถึงการขาดความตระหนักว่ามีกลไกนั้นอยู่ การใช้ภาษา การไม่รู้หนังสือ ค่าใช้จ่าย สถานที่ตั้งและความกังวลต่อการตอบโต้

(ค) เพื่อให้กลไกเป็นที่ไว้วางใจและมีการนำไปใช้ กลไกควรให้ข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณชนในเรื่องกระบวนการ กรอบเวลา ในแต่ละขั้นตอนควรจะได้รับ การเคารพเท่าที่จะทำได้ แต่ในบางครั้งอาจจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นบ้าง

(ง) ในเรื่องร้องทุกข์หรือข้อพิพาทระหว่างองค์กรธุรกิจกับผู้มีส่วนได้เสียที่ถูก กระทบบ่อยครั้ง ฝ่ายหลังมีทางเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้น้อยกว่าฝ่ายแรกมาก รวมทั้งการเข้าถึงทรัพยากร ผู้เชี่ยวชาญ และมักจะขาดทุนทรัพย์ที่จะใช้จ่าย หากความไม่เท่าเทียมนี้ไม่ได้รับการแก้ไข ก็ย่อมลดทั้งผลที่จะได้รับและเสียภาพลักษณ์ ของกระบวนการ ที่เป็นธรรม และทำให้ยากขึ้นที่จะแก้ไขความเดือดร้อนได้อย่างถาวร

(จ) การติดต่อกับคู่กรณีอย่างสม่ำเสมอในเรื่องความคืบหน้าของการร้องทุกข์ อาจเป็นเรื่องสำคัญในการสร้างความมั่นใจในกระบวนการ การจัดให้มีการ โปร่งใสในเรื่องการทำงานของกลไกให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียในวงกว้าง โดยใช้สถิติ กรณีสืบหาหรือข้อมูลที่ละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินการคดีบางคดี ประเด็นเหล่านี้สำคัญ ในการแสดงถึงความชอบธรรมและคงไว้ซึ่งความไว้วางใจในวงกว้าง ในขณะที่เดียวกัน การปกปิดรายละเอียดของการสนทนาระหว่างคู่พิพาทและอัตลักษณ์ของบุคคลอาจมี ความจำเป็น

(ฉ) การร้องทุกข์มักไม่มีการอบในแง่ของสิทธิมนุษยชน และหลายกรณีไม่แสดง ข้อกังวลด้านสิทธิมนุษยชนในช่วงต้น และไม่ได้สนใจความหมายทาง สิทธิมนุษยชน การดำเนินการจึงต้องใช้ความระมัดระวังเพื่อประกันว่า เรื่องราวร้องทุกข์ นั้นสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

(ข) การวิเคราะห์อย่างสม่ำเสมอในเรื่องความถี่ รูปแบบและสาเหตุของเรื่องร้องทุกข์ อาจทำให้สถาบันที่บริหารกลไกสามารถระบุและส่งอิทธิพลต่อนโยบายกระบวนการวิธีรับพิจารณาและแนวปฏิบัติที่ควรจะได้รับ การปรับปรุง เพื่อป้องกันความเสียหายในอนาคต

(ข) สำหรับกลไกการร้องทุกข์ในระดับปฏิบัติการ การเข้าเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบในเรื่องการออกแบบและผลการปฏิบัติการ ช่วยทำให้มั่นใจว่ากลไกตอบสนองความจำเป็นและสามารถใช้ในทางปฏิบัติได้ และมีความสนใจร่วมกันในการประกันความสำเร็จของกลไก โดยที่องค์กรธุรกิจไม่อาจทำได้อย่างชอบธรรม ทั้งนี้ เพราะในฐานะผู้ถูกร้องและโดยที่ต้องเป็นผู้ตัดสินผลลัพธ์ของคำร้องทุกข์โดยตรง กลไกเหล่านี้ควรจะมีมุ่งความสนใจไปที่การหาทางแก้ไขที่เกิดจากการตกลงโดยอาศัยการเจรจา ในกรณีที่จำเป็น การต่อสู้คดีก็ควรจะทำโดยกลไกที่เป็นบุคคลภายนอก ซึ่งมีความเป็นอิสระและชอบด้วยกฎหมาย

สรุปหน้าที่ของแต่ละภาคส่วนตามหลักการ UNGPs

ภาครัฐ

- **หน้าที่ทั่วไปเกี่ยวกับนโยบายและกฎหมาย** รัฐต้องประกันว่า นโยบายและกฎหมายที่มีอยู่เพียงพอและเอื้อให้ภาคธุรกิจเคารพสิทธิมนุษยชน มีแนวปฏิบัติสำหรับสำหรับภาคธุรกิจ และเมื่อเกิดผลกระทบให้มีแนวทางแก้ไข
- **การประกอบธุรกิจในพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง** รัฐจำเป็นต้องมีแนวปฏิบัติสำหรับธุรกิจ เนื่องจากมีความเสี่ยงสูงที่จะก่อให้เกิดผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน ตลอดจนสนับสนุน กำกับดูแล และบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชน
- **นโยบายของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ** ต้องมีความสอดคล้องกัน รวมถึงความร่วมมือระหว่างประเทศในการทำความเข้าใจความร่วมมือระหว่างประเทศ และสนธิสัญญาต่าง ๆ ต้องสอดคล้องกับพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชน

ภาคธุรกิจ

- **ให้มีคำประกาศนโยบายด้านสิทธิมนุษยชน** ว่าบุคลากรในองค์กร คู่ค้า และฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน
- **จัดให้มีกระบวนการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน** (Human Rights Due Diligence : HRDD) โดยมีองค์ประกอบ 4 ขั้นตอน ดังนี้
  - (1) การประกาศนโยบายและหลักการของบริษัทที่ว่าด้วยการเคารพสิทธิมนุษยชน
  - (2) การประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงหรือมีแนวโน้มที่อาจเกิดขึ้นจากกิจกรรมของบริษัท

(3) การบูรณาการนโยบายเข้ากับการประเมินรวมถึงกลไกควบคุมภายในและภายนอก

(4) การติดตามและการรายงานผลการดำเนินการ

หมายเหตุ กระบวนการ URDD อาจมีความแตกต่างกันได้ตามบริบทเงื่อนไขของประเภทธุรกิจ

● **มีกระบวนการเยียวยา** เมื่อเกิดผลกระทบจากการกระทำหรือมีส่วนร่วมในการกระทำที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชน รวมทั้งต้องจัดให้มีกลไกที่รวดเร็วและเป็นธรรม

ภาคประชาสังคม

● **เป็นผู้ได้รับเป็นกระทบ** ต่อสิทธิมนุษยชนจากการดำเนินธุรกิจ

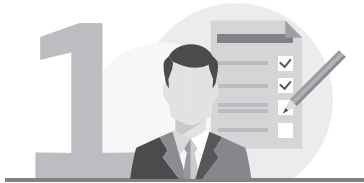
● **สามารถเรียกร้อง** ให้ภาครัฐและภาคธุรกิจแก้ไข เยียวยา

● **เฝ้าระวังให้ภาครัฐและภาคธุรกิจดำเนินการตามหลักการ UNGPs** รวมทั้งมีส่วนร่วมในกระบวนการในฐานะผู้มีส่วนได้เสีย

กลไกเยียวยาควรประกอบด้วย คุณสมบัติสำคัญ 6 ประการ ได้แก่

มีความชอบธรรม
Legitimate

เข้าถึงได้
Accessible

คาดได้ล่วงหน้า
Predictable

มีความเป็นธรรม
Equitable

โปร่งใส
Transparent

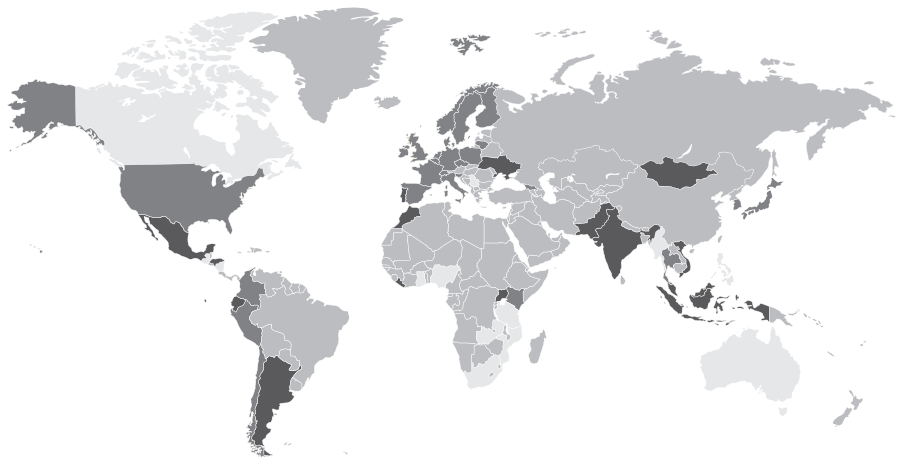

สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน
Rights-Compatible

แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

National Action Plan on Business and Human Rights : NAP

ภายหลังคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Human Rights Council : HRC) ได้มีมติรับรองหลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UNGPs) เพื่อเป็นแนวทางให้ทุกภาคส่วนร่วมกันเฝ้าระวังและป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนอันเป็นผลจากการประกอบธุรกิจ ทั้งนี้ ในการนำหลักการ UNGPs มาขับเคลื่อนให้เกิดผลอย่างรูปธรรม คณะทำงานสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (UN Working Group on Business and Human Rights) ได้มีข้อเสนอแนะให้ประเทศต่าง ๆ จัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (National Action Plan on Business and Human Rights : NAP) มาเป็นหลักการพื้นฐานและสามารถปรับตามบริบทสถานการณ์ของแต่ละประเทศ เพื่อให้แผนปฏิบัติการ ฯ สามารถบังคับใช้และแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง ซึ่งปัจจุบันพบว่า มี 27 ประเทศทั่วโลกได้ประกาศใช้แผน NAP เรียบร้อยแล้ว และมีอีก 16 ประเทศอยู่ระหว่างกระบวนการพัฒนาแผน ในส่วนภาคธุรกิจและองค์กรที่มีความสำคัญเรื่องสิทธิมนุษยชนได้นำเอากระบวนการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้านมาปรับใช้ในการกำหนดนโยบายขององค์กร ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างมาตรฐานการเคารพสิทธิมนุษยชน

ข้อมูล ณ เดือน กรกฎาคม 2564 จาก www.globalnaps.org

แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ของประเทศไทย

ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (National Action Plan on Business and Human Rights : NAP) ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562 – 2565) เมื่อเดือนตุลาคม 2562 ถือเป็นประเทศแรกในเอเชีย โดยแผนดังกล่าวเป็นความพยายามในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน และผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน อันสืบเนื่องมาจากการประกอบธุรกิจ โดยเชื่อมโยงนโยบาย กฎหมาย กฎ ระเบียบและมาตรการต่าง ๆ ทั้งในประเทศและพันธกรณีระหว่างประเทศกับหลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (UNGPs) ในมิติด้านการคุ้มครองประชาชน การเคารพสิทธิมนุษยชนและการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ โดยมุ่งเน้นแผนปฏิบัติการ 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. แผนปฏิบัติการด้านแรงงาน

2. แผนปฏิบัติการด้านชุมชน ที่ดิน
ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

3. แผนปฏิบัติการด้านนักปกป้อง
สิทธิมนุษยชน

4. แผนปฏิบัติการด้านการลงทุน
ระหว่างประเทศและบริษัทข้ามชาติ

ที่มา : กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562 – 2565)

สรุปความเป็นมาและกระบวนการจัดทำ แผนปฏิบัติการระดับชาติ ว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ของประเทศไทย

ปี 2554
คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน
แห่งสหประชาชาติ
รับรองหลักการ **UNGPs**

คณะทำงานสหประชาชาติ
ว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมีข้อเสนอแนะ
ให้ประเทศต่าง ๆ จัดทำแผน **NAP**
โดยนำหลักการ **UNGPs**
มาเป็นกรอบพื้นฐาน

การรวบรวมข้อมูล
สถานการณ์ธุรกิจ
กับสิทธิมนุษยชน
ในระดับพื้นที่

การยกร่าง
และวิพากษ์วิจารณ์
ร่างแผน **NAP**
จำนวน 2 รอบ

ปรับปรุง
แก้ไขแผน **NAP**

ตุลาคม ปี 2562
คณะรัฐมนตรีมีมติ
เห็นชอบและประกาศใช้แผน **NAP**
ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562 – 2565)

ศึกษารายละเอียดแผน
NAP เพิ่มเติม

สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับ
ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน
เพิ่มเติม

บทบาทสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

การประชุมคณะกรรมการประสานงานระหว่างประเทศว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (International Coordinating Committee of national Institutes for the Promotion and Protection of Human Rights : ICC) เมื่อปี 2553 ณ กรุงเอдинเบอร์ระ สกอตแลนด์ สหราชอาณาจักร ได้เห็นชอบหลักการร่วมกันที่จะให้สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการประเด็นปัญหาด้านธุรกิจและสิทธิมนุษยชน นำไปสู่การจัดทำปฏิญญาร่วมกัน เรียกว่า “ปฏิญญาเอдинเบอร์ระ” (Edinburgh Declaration) ที่มีสาระสำคัญกำหนดถึงบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้แก่ การส่งเสริม การศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจและสิทธิมนุษยชน การติดตามสถานการณ์ การรับเรื่องร้องเรียน การเจรจาไกล่เกลี่ยการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับภาคธุรกิจ รวมทั้งการจัดตั้งเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (NAP)

อย่างไรก็ตาม ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็ว ซับซ้อน และต้องเผชิญความท้าทายมากขึ้น สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติย่อมถูกคาดหวังมากขึ้น ในปี 2564 คณะทำงานแห่งสหประชาชาติด้านสิทธิมนุษยชน บรรษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่น ๆ หรือคณะทำงานแห่งสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน จึงได้จัดทำรายงานเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน โดยระบุบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทั้งในทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

บทบาททางตรง ได้แก่ การรับเรื่องร้องเรียน ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน การไต่สวนสาธารณะ การไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมข้อพิพาท และจัดทำข้อเสนอแนะในการเยียวยา

หรือบทบาททางอ้อม ได้แก่ การจัดทำข้อมูลการละเมิดสิทธิมนุษยชน การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การสนับสนุนผู้ได้รับผลกระทบ การคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชน การสนับสนุนขีดความสามารถของภาคธุรกิจ การอำนวยความสะดวกในการเจรจาของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลาย การติดตามคำสั่งศาล และการประเมินประสิทธิภาพกลไกการร้องทุกข์ในระดับปฏิบัติการ การอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงการเยียวยาเมื่อเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการประกอบธุรกิจ การเป็นกลไกความร่วมมือกับกลไกการเยียวยาอื่น ๆ ในกลไกการเยียวยาโดยศาลหรือนอกศาล รวมทั้งกลไกความร่วมมือระหว่างสถาบันสิทธิมนุษยชนชาติอื่น ๆ ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนข้ามพรมแดน

นอกจากนี้ยังระบุให้ภาครัฐสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เช่น การให้อำนาจในการบังคับให้ข้อมูลและเอกสาร เรียกพยานหรือเข้าไปในสถานที่ของรัฐหรือเอกชนเพื่อสอบสวนข้อกล่าวหาว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมในการพัฒนา แก้ไข และดำเนินการตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน การมีหลักประกันให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จะไม่ถูกข่มขู่ คุกคาม กีดกันทางการเมือง หรือมีข้อจำกัดด้านงบประมาณที่ไม่ยุติธรรม อันเป็นผลจากการปฏิบัติตามหน้าที่ เป็นต้น

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2559). รายงานการศึกษาวิถัยบทบาทของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการคุ้มครองการละเมิดสิทธิมนุษยชนของภาคเอกชน.

United Nation General Assembly. (2021). *Role of national human rights institutions in facilitating access to remedy for business-related human rights abuses.*

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นจากการผลักดันและเรียกร้องของประชาชนที่มุ่งหวังให้มีกลไกอิสระ เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมคุ้มครอง และพิทักษ์สิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยยึดโยงกับหลักการสิทธิมนุษยชนตามพันธกรณีระหว่างประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 247 กำหนดหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

- 1** ตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกกรณีโดยไม่ล่าช้า และเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้อง
- 2** จัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ เสนอต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรี และเผยแพร่ต่อประชาชน
- 3** เสนอมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบหรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน
- 4** ชี้แจงและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง โดยไม่ชักช้าในกรณีที่มีการรายงานสถานการณ์เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย โดยไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรม
- 5** สร้างเสริมทุกภาคส่วนของสังคมให้ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน
- 6** หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

5

นโยบายหลัก
คณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ชุดที่ 4

1 มุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม

- นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุนการปฏิบัติงานเพื่อให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างรวดเร็ว
- แก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากปัญหาเชิงโครงสร้างอย่างเป็นระบบ

2 ส่งเสริมวัฒนธรรม การเคารพสิทธิมนุษยชน

- การเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- การเคารพความแตกต่างในความคิดเห็น ความเชื่อ เชื้อชาติ ศาสนา เพศ ภาษา หรือสถานะอื่นใด
- การเคารพสิทธิและเสรีภาพภายใต้กรอบของกฎหมาย

3 สร้างและสนับสนุนความร่วมมือ ขององค์กรเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ

- ขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชน ร่วมกับภาคประชาชน ประชาสังคม ภาคเอกชน ภาครัฐ สถาบันวิชาการ สื่อมวลชน และคนรุ่นใหม่

4 สร้างความเชื่อมั่นต่อบทบาท ของ กสม. ในระดับสากล

- พลักดันการแก้ไขกฎหมายที่ยังไม่สอดคล้องกับหลักการปารีส เพื่อให้ กสม. ได้รับการปรับสถานะจากระดับ B กลับขึ้นสู่สถานะ A

5 เร่งพัฒนาสำนักงาน กสม. ให้มุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูง

- ทำงานบนฐานคิดการใช้ระบบเทคโนโลยีการบริหารจัดการระบบข้อมูล (Big Data) และการพัฒนาองค์ความรู้ (KM)
- เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรและคุณภาพชีวิตของบุคลากรให้ดีและมีมาตรฐานสูงในการทำงาน

นโยบาย กสม. ชุดที่ 4 ฉบับเต็ม

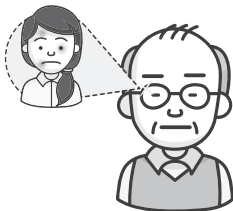
การร้องเรียน การละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อ กสม.

เมื่อพบเห็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน
หรือได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม

1. ใคร ร้องเรียนได้บ้าง

ผู้ถูกละเมิด

ผู้พบเห็นการละเมิด

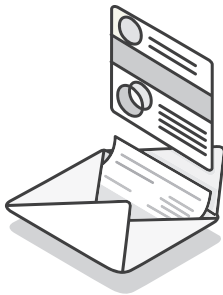
กรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ยกขึ้นตรวจสอบข้อเท็จจริง
เมื่อพบเห็นการละเมิด

2. วิธีการร้องเรียน

ร้องเรียนด้วยตนเอง
ที่สำนักงาน กสม.

ศูนย์ศึกษาและประสานงาน
ด้านสิทธิมนุษยชนในภูมิภาค
หรือกรรมการสิทธิมนุษยชน
คนใดคนหนึ่ง

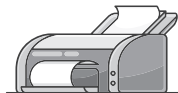

ทางไปรษณีย์

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา
5 ธันวาคม 2550 อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี)
ชั้น 6-7 120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

สายด่วน
1377

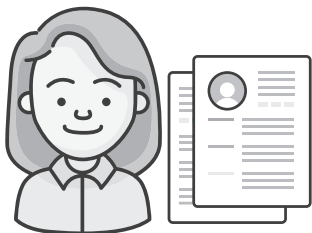

โทรสาร
0-2143-9578

อีเมล
help@nhrc.or.th

3. รายละเอียดการร้องเรียน

ชื่อและที่อยู่ผู้ร้อง

ข้อเท็จจริงและข้อมูล
ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิด
สิทธิมนุษยชน

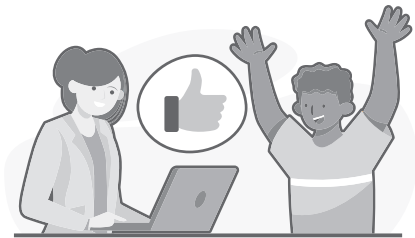
เรื่องร้องเรียนที่ กสม. มีอำนาจรับไว้พิจารณา

เรื่องที่ยังไม่เป็นคดีความในศาล
หรือที่ศาลมีคำพิพากษาแล้ว

เรื่องที่ไม่อยู่ในหน้าที่และ
อำนาจขององค์กรอิสระอื่น
หรือองค์กรอื่นรับไว้พิจารณา

เรื่องที่ร้องเรียนโดยสุจริต
และเป็นประโยชน์ต่อประชาชน

เรื่องที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข
หรือทางออกที่เหมาะสม

เรื่องที่ กสม. ยังไม่เคยพิจารณา

เรื่องที่ปรากฏข้อเท็จจริงใหม่
ในกรณีที่เคยพิจารณาแล้ว

ติดต่อศูนย์ศึกษาและประสานงาน ด้านสิทธิมนุษยชนในภูมิภาค

ศูนย์ศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ที่อยู่ : คณะนิติศาสตร์ อาคารกฎหมาย (PKY)
ชั้น 1 มหาวิทยาลัยพะเยา
เลขที่ 19/2 หมู่ 2 ตำบลแม่กา
อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000
หมายเลขโทรศัพท์ : **08-0079-3988**

ศูนย์ศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ที่อยู่ : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เลขที่ 239 ถนนวิชัยเก่า ตำบลสุเทพ
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200
หมายเลขโทรศัพท์ : **06-1385-0771**

ศูนย์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ที่อยู่ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
เลขที่ 70 หมู่ 4 ตำบลหนองบัว
อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี 71190
หมายเลขโทรศัพท์ : **08-0079-3974**

ศูนย์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

ที่อยู่ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
เลขที่ 21/32 ถนนเทพกษัตรี ตำบลรัษฎา
อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต 83000
หมายเลขโทรศัพท์ : **08-0079-3986**

ศูนย์ศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ที่อยู่ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
เลขที่ 181 หมู่ 6 ถนนสงครบุรีตันย ตำบลละเมาะ
อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000
หมายเลขโทรศัพท์ : **08-1841-1660**

ศูนย์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ที่อยู่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อาคาร 4 ชั้น 1
133 ถนนเทศบาล 3 ตำบลสะเตง
อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 95000
หมายเลขโทรศัพท์ : **08-0079-3960**

ศูนย์ศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ที่อยู่ : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
เลขที่ 123 หมู่ 16 ถนนมิตรภาพ ตำบลโนนเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40002
หมายเลขโทรศัพท์ : **06-1415-8143**

ศูนย์ศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ที่อยู่ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
เลขที่ 85 ถนนลพบุรี ตำบลเมืองศรีไคร
อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี 34190
หมายเลขโทรศัพท์ : **08-0079-3964**

ศูนย์ศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

ที่อยู่ : คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
เลขที่ 169 ถนนเทพาภิบาล ตำบลเสม็ด
อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี 20131
หมายเลขโทรศัพท์ : **08-3224-8260**

ศูนย์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่อยู่ : ดิโกสิการณ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
เลขที่ 41 หมู่ 5 ถนนสุขุมวิท
อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี 22000
หมายเลขโทรศัพท์ : **08-0079-3977**

ศูนย์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ที่อยู่ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
เลขที่ 38 หมู่ 8 ถนนอำเภาราม ตำบลนาวิชัย
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000
หมายเลขโทรศัพท์ : **08-0079-3971**

ศูนย์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ที่อยู่ : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
เลขที่ 272 หมู่ 9 ตำบลขุนทะเล
อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปลายเนิน 84100
หมายเลขโทรศัพท์ : **06-5504-1702**

สายด่วนร้องเรียน
1377

www.nhrc.or.th

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550
อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี) ชั้น 6-7
120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่
กรุงเทพมหานคร 10210

หลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วย
ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน

☎ สายด่วนร้องเรียน : 1377

☎ โทรศัพท์ : 0-2141-3800, 0-2141-3900

✉ ร้องเรียน : help@nhrc.or.th

🌐 เว็บไซต์ : www.nhrc.or.th/businessandhumanrights

